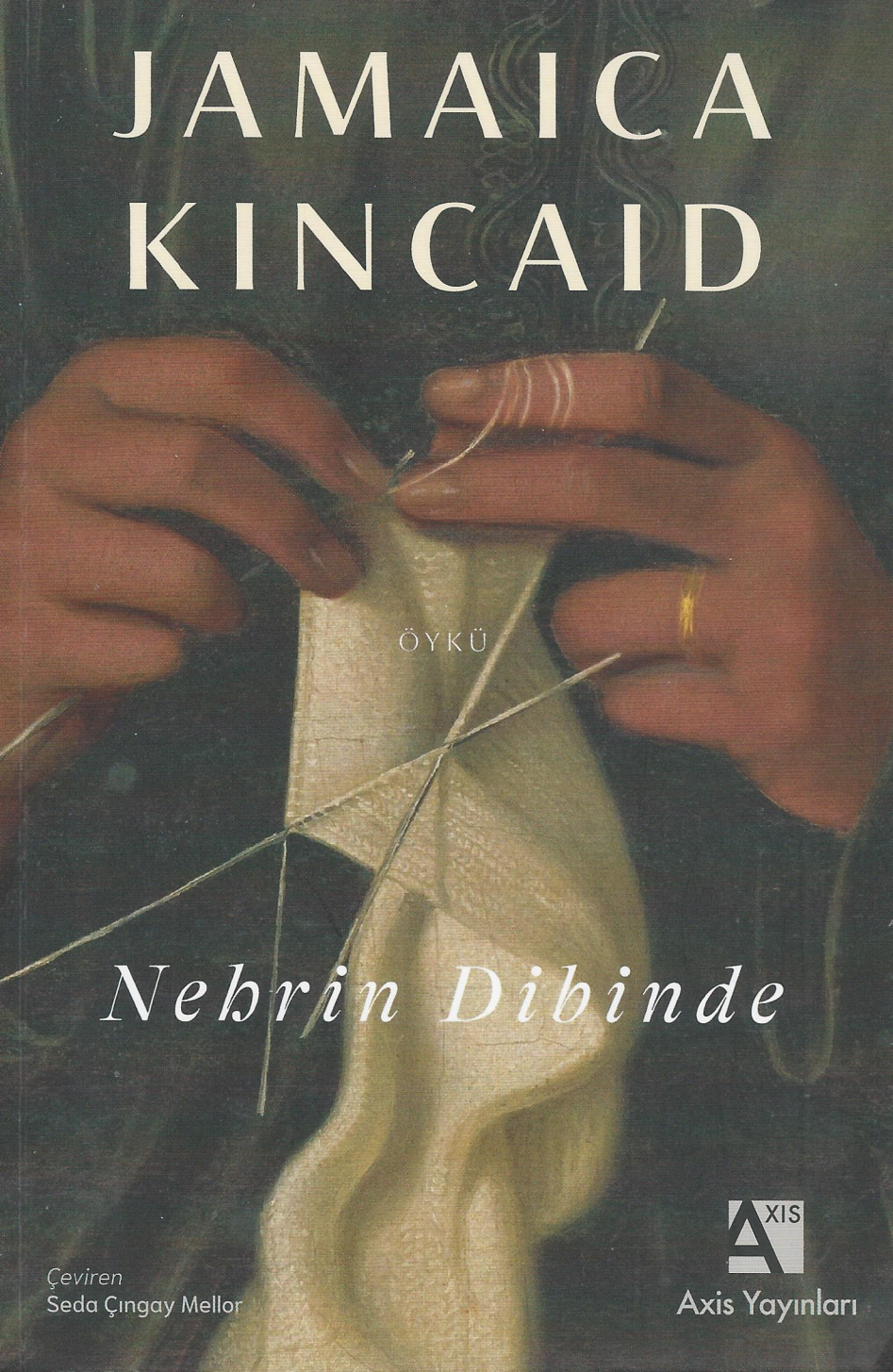
JAMAICA KINCAID

ÖYKÜ

Nehrin Dibinde

Çeviren
Seda Çıngay Mellor

Axis Yayınları

Jamaica Kincaid

25 Mayıs 1949'da, Antigua ve Barbuda'nın başkenti St. John's'ta dünyaya geldi. On altı yaşında Antigua'dan ayrıldıktan sonra New York'a yerleşti. Önce Manhattan'da çocuk bakıcısı olarak çalıştı. Ardından New Hampshire'da bir fotoğrafçılık bursu kazandı, ama iki yıl içinde New York'a geri döndü. 1973'te Jamaica Kincaid adını aldı (bunun bir nedeni, yazılarının anonim kalmasını istemesiydi) ve ertesi yıl *The New Yorker* dergisine düzenli olarak yazılar göndermeye başlayıp 1976'da kadrolu yazar oldu. Kincaid'in dergi için yazdığı yazılar genellikle Karayip kültürünü anlatıyordu. Denemeleri ve öyküleri daha sonra başka dergilerde de yayımlandı. 1983'te öykülerinden oluşan ilk kitabı *At the Bottom of the River* (*Nehrin Dibinde*) yayımlandı. Sonraki eserleri için bir model oluşturan bu kitap, lirizm ve öfkeyi harmanlıyordu. *Annie John* (1984; Jaguar Kitap tarafından yayımlanacak) ve *Lucy* (1990; Jaguar Kitap tarafından yayımlanacak) adlarında iki roman yazdı, ama Kincaid'in sonraki eserlerinin çoğu gibi bunlar da otobiyografik nitelikteydi ve anne-kız ilişkilerini vurguluyordu. Üç kısımlık bir deneme kitabı olan *A Small Place*'te (1988), Antigua'yı tasvir etmeye ve memleketinin yağmalanmasına duyduğu öfkeyi dışavurmaya devam etti. Kincaid'in aile ilişkileri, kişilik ve sömürgeciliğin lekesi izleklerini ele aldığı *The Autobiography of My Mother* (1996; *Annemin Otobiyografisi*, çev. Umay Öze, Jaguar Kitap, 2023) ve küçük kardeşi Devon Drew'un AIDS'ten ölümünü anlattığı *My Brother* (1997) adlı kitaplarında işlediği konular sarsıcılıklarıyla daha da şiddetlendi. *The New Yorker* için kaleme aldığı "Talk of the Town" köşe yazıları *Talk Stories* (2001) adlı kitapta toplandı ve 2005 yılında *Among Flowers* adlı kitabı yayımlandı. *A Walk in the Himalaya* kitabında Himalayalar'ın eteklerinde yaptığı bitki toplama gezisini anlatmıştır. *See Now Then* (2013) adlı romanıysa, terk edilen eşin keskin düşünceleri üzerinden bir evliliğin geç yaşta sona erişini anlatır.

Seda Çıngay Mellor

1973 yılında Ankara'da doğdu. Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'ni ve ODTÜ Ekonomi'yi bitirdikten sonra uzun süre özel sektörde çeşitli görevlerde çalıştı. 2008 yılından beri kitap çeviriyor. *Ben*, *Kirke*, *Akhilleus'un Şarkısı* ve Ali Smith'in *Mevsimler Dörtlemesi* de aralarında olmak üzere geniş bir yelpazede yüzden fazla çevirisi vardır.

Jamaica Kincaid

Nehrin Dibinde

Çeviren:
Seda Çıngay Mellor

Axis Yayınları
Axis LitEra Dizisi

NEHRİN DİBİNDE – Jamaica Kincaid

Orijinal adı:
At the bottom of the river
Bu metnin orijinali 2000 yılında Farrar, Straus & Giroux tarafından New York'da yayımlanmıştır.

Türkçe yayım hakları © Axis Yayınları
Bu eserin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek şartıyla tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Özgür Öğütcen
İngilizce orijinalinden çeviren: Seda Çıngay Mellor
Yayıma hazırlayan: Erkal Ünal
Kapak Tasarımı: Hamdi Akçay
Dizgi: DBY Ajans
Baskı ve Cilt: Ana Basın Yayın A.Ş.
Matbaa Sertifika No: 52729

Axis Yayınları
Cumhuriyet Caddesi, 115/7, Şişli/İstanbul
e-posta: axis@axisyayinlari.com
Yayınevi Sertifika No: 42925

1. Basım: İstanbul, 2024
ISBN 978-625-97870-2-2

Annem Annie için, sevgiyle
Bay Shawn için, minnet ve sevgiyle

İçindekiler

Kız • 9
Gecede • 12
Sonunda • 19
Kanatsız • 26
Tatiller • 34
Evden Gelen Mektup • 41
Son Zamanlarda Yaptıklarım • 44
Karanlık • 49
Annem • 55
Nehrin Dibinde • 62

Kız

Beyazları pazartesileri yıka ve taş yığınının üstüne ser; renklileri salıları yıka ve kurusunlar diye çamaşır ipine as; kızgın güneşin altında yalınayak yürüme; balkabaklı börekleri çok kızgın tatlı yağda pişir; çamaşırlarını çıkardıktan sonra hemen suya bas; kendine şöyle güzel bir bluz yapmak için pamuk alırken üstünde kauçuk özü olmamasına dikkat et çünkü o zaman yıkandığında kumaş düzgün durmaz; tuzlu balığı pişirmeden bir gece önce suda beklet; Pazar okulunda *benna* * söylediğiniz doğru mu? Yemeğini daima başka birinin midesini bulandırmayacak şekilde ye; pazarları hanımefendi gibi yürümeye çalış, hani illa da sürtük olmaya niyetlisin ya, sürtük gibi yürüme; Pazar okulunda *benna* söyleme; rıhtım serserileriyle sakın konuşma, yol sorsalar onu bile tarif etme; sokakta meyve yeme, sinekler peşine düşer; *ben pazarları* benna *söylemem ki, hele Pazar okulunda hiç söylemem*; düğme böyle dikilir; biraz evvel diktiğin düğme için ilik de böyle açılır; eteğinin ucunun açıldığını fark edersen elbisenin kenarını böyle bastıracaksın,

* Kölelikle birlikte ortaya çıkmış ve 20. yüzyılın başlarında halk için bir kitle iletişim aracı haline gelmiş kalipso benzeri müzik türü -çn.

bastıracaksın ki illa da olmak istediğin sürtüklere benzemeyesin; babanın haki rengi gömleğini hiç kırışık kalmasın diye böyle ütüleyeceksin; babanın haki pantolonunu hiç kırışık kalmasın diye böyle ütüleyeceksin; bamya böyle yetiştirilir, evden uzak olacak çünkü bamya ağacı kırmızı karınca barındırır; gölevez yetiştirirken bol bol sulanmasına dikkat edeceksin, yoksa yediğinde boğazını kaşındırır; köşeler böyle süpürülür; ev baştan aşağı böyle süpürülür; pek hazzetmediğin birine böyle gülümseyeceksin; hiç hazzetmediğin birine böyle gülümseyeceksin; pek sevdiğin birine böyle gülümseyeceksin; çay sofrası böyle kurulur; önemli bir misafiri ağırlamak için akşam yemeği sofrası böyle kurulur; öğle yemeği sofrası böyle kurulur; kahvaltı sofrası da böyle kurulur; pek iyi tanımadığın erkeklerin yanında böyle davranırsın, o zaman sakın sürtük olma diye bin kere tembih etmeme karşın senin yine de kalkıp sürtük olduğunu hemen anlayamazlar; her gün mutlaka yıkan, gerekirse tükürüğünle temizlen; misket oynayacağım diye yere çömelme, oğlan çocuğu musun sen? Milletin çiçeklerini toplama, bir şey kaparsın; karatavuklara taş atma, ya karatavuk değillerse? Ekmek tatlısı böyle yapılır, *doukona* * böyle yapılır; biber güveci böyle yapılır; soğukalgınlığı için faydalı ilaç böyle yapılır; bir çocuktan daha çocuk haline bile gelmeden kurtulmaya yarayacak ilaç böyle yapılır; balık böyle tutulur; beğenmediğin balık suya tekrar böyle atılır, böyle yap ki başına kötü bir şey gelmesin; erkeğe böyle zorbalık yapılır, bir erkek de sana böyle zorbalık yapar; erkek böyle sevilir, sevilir sevilmesine ama bu işe yaramazsa başka yolları da vardır, hiçbiri işe yaramazsa vazgeçmek kalbini kırmasın; canın isterse havaya böyle tükürülür,

* Batı Hint Adaları'nda özellikle bayram gibi özel günlerde yapılan hindistancevizli tatlı –çn.

sonra tükürük üstüne düşmesin diye çabucak böyle çekilirsin; iki yakanı bir araya böyle getirirsin; taze mi diye anlamak için ekmeği mutlaka sık; *iyi ama ya fırıncı ekmekleri ellememe izin vermezse?*; ne yani, fırıncının ekmeklerin yanına yanaştırmayacağı türden bir kadın mı olacaksın sonunda?

Gecede

Geceleri, gecenin iyice ileri vakitleri, gece tatlı bir içecek gibi küçük küçük yudumlar halinde bölünmemişken, geceyarısından hemen öncesi, geceyarısı, geceyarısından hemen sonrası yokken, gece bazı yerlerde yuvarlacık, bazı yerlerde dümdüz, bazı yerlerdeyse kenarları mavi, içi simsiyah derin bir çukur gibiyken, işte gece toprağı * adamları o zaman gelir.

Nemli toprağın üstünde sazdan ayakkabılarıyla yürüyerek gelir ve giderler. Saz ayakkabıları toprakta hışırtılı bir ses çıkarır. Hiçbir şey söylemezler.

Gece toprağı adamları ağaçlarda yürüyen bir kuşu görebilir. Yürüyen kuş değil aslında. Derisini sıyırıp çıkarmış bir kadın, gizli düşmanlarının kanını içmek üzere yolda. Derisini tahtadan yapılma bir evin bir köşesinde bırakmış bir kadın. Makul

---

* Gece toprağı tarihsel olarak fosseptiklerden, mahzenlerden, kova klozetlerden, çukur helalardan, mahzen çukurlarından, septik tanklardan vb. toplanan insan dışkısı için kullanılan bir örtmece terimdir. Bu malzeme, genellikle geceleri, bu işte çalışan işçiler tarafından yakın bölgeden uzaklaştırılırdı –çn.

bir kadın, amberçiçeklerindeki arılara bayılan bir kadın. Susadığında şaka niyetine eşek gibi anıran bir kadın.

Bir cırcırböceğinin sesi duyuluyor, bir kilise çanının sesi duyuluyor, zemindeki yerlerine iyice yerleşen bu evin gıcırtıları duyuluyor, şu evin gıcırtıları, bir de öbür evin gıcırtıları. Uzaklardan bir radyonun sesi duyuluyor, bir balıkçı *merenge* * müziği dinliyor. Uykusunda inildeyen bir adamın sesi duyuluyor; adamın inildemesinden tiksinen bir kadının sesi duyuluyor. Adamın kadını bıçaklamasının sesi duyuluyor, kadının yere dökülen kanının sesi, cenaze levazımatçısı Bay Strafee'nin kadının cesedini alıp götürürkenki sesi. Kadının ruhunun öbür taraftan geri gelme sesi duyuluyor, eskiden inildeyen adama bakıyor; adamın ateşi hiç düşmüyor. Bir kadının mektup yazma sesi duyuluyor; dolmakaleminin beyaz mektup kâğıdının üstündeki cızırdaması duyuluyor; gaz lambasının ışığının gitgide yavaşlamasının sesi duyuluyor; kadının başının ağrımasının sesi duyuluyor.

Yağmur teneke çatılara, ağaçlardaki yapraklara, avludaki taşlara, kuma, toprağa yağıyor. Gece bazı yerlerde ıslak, bazı yerlerde sıcak.

İşte Bay Gishard şurada, kozalağa kesmiş bir sedir ağacının altında, o güzelim beyaz takımı giymiş, kıyafet Bay Gishard'ın onun içinde gömüldüğü günkü kadar tertemiz. Beyaz takım kahverengi bir paketin içinde İngiltere'den geldi: "Alıcı: Bay John Gishard" ve falan filan. Bay Gishard ağacın altında duruyor, üstünde güzel takım elbisesi, elinde romla dolu bir kadeh,

* Dominik Cumhuriyeti kökenli ritmik bir dans –çn.

ölmeden hemen önce elinde tuttuğu romla dolu kadeh bu; bir zamanlar yaşadığı eve bakıyor. O evde şimdi oturanlar güzelim beyaz takımını giymiş, ağacın altında duran Bay Gishard'ı görünce geri geri kapıdan içeri giriyor. Bay Gishard akordiyonunu özlüyor; ayağını yere vurup durmasından anlayabilirsiniz bunu.

Rüyamda bir bebeğin doğduğunu duyuyorum. Yüzünü görebiliyorum, sivri, küçük bir surat, öyle tatlı. Ellerini görebiliyorum, onlar da öyle tatlı. Nefes alıyor. Nefes alıyor, küçük bebek. Meliyor, küçük bebek. Meliyor. Bebekle ikimiz otlağa yürüyoruz şimdi. Bebek yumuşacık pembe dudaklarıyla yeşil otlar yiyor. Annem beni omzumdan tutmuş sarsıyor. "Küçük Hanım, Küçük Hanım." "Ama daha gece hâlâ," diyorum anneme. Annem de, "Evet ama yine yatağını ıslatmışsın," diyor. Sonra annem, hâlâ genç, hâlâ güzel, dudakları hâlâ pembe annem ıslak geceliğimi çıkarıyor, ıslak örtüleri yatağımdan kaldırıyor. Annem her şeyi değiştirebilir. Rüyamda gecenin içindeyim.

"Dağlardaki ışıklar ne?"

"Dağlardaki ışıklar mı? Ah, bir dişi şeytan." *

"Dişi şeytan ha! Ama neden? Hem dişi şeytan nedir?"

"Her şeye dönüşebilen bir insandır. Ama gerçek olmadıklarını gözlerinden anlayabilirsin. Gözleri lamba gibi parlar, öyle parlak olur ki bakamazsın. Karşındakinin dişi şeytan olduğunu işte böyle anlarsın. Dağlara çıkıp oralarda fink atmayı severler.

* La Diablesse. Karayipler folklorunun hikâyelerinde sonsuz güzellik karşılığında ruhunu şeytana satan ve böylece yarı şeytana dönüşen Afrikalı köle kadın –çn.

Güzel bir kadın gördün mü dikkatli ol. Dişi şeytanlar her zaman güzel bir kadın kılığına girmeye çalışır."

Kimse bana şöyle demedi hiç: "Babam gece toprağı adamıdır, çok iyi, çok naziktir. Köpeklerin yanından geçerken başlarını okşar, tekme sallamaz. Balığın her yerini sever ama en çok kafasını. Kiliseye düzenli gider, papaz 'Aşılmaz Bir Kaledir Tanrımız' ilahisini söyleme çağrısında bulununca her seferinde memnun olur, en sevdiği ilahidir. Pembe gömlekler ve pembe pantolonlar giymekten hoşlanır ama bu rengin bir erkeğe pek yakışmadığını bilir, o yüzden lacivert ve kahverengi giyinir, hiç sevmediği renkler. Annemle buralarda otobüs taklidi yapan o uyduruk araçta tanışmış, uzun zaman önce; ıslık çalmayı da hâlâ sever. Bir keresinde otobüse yetişmek için koşarken düştü, bileğini kırdı, bir hafta hastanede yatmak zorunda kaldı. Buna çok üzüldü ama annemle beni beyaz karyolasının yanında kucağımızda demet demet sarı gülle dikilmiş ona gülümserken görünce neşesi epey yerine geldi. O zaman, 'Ah canım. Ah canım,' demişti. Gece toprağı adamı babamın en çok sevdiği şey bir akaju ağacının altında kocaman bir taşın üstüne oturmak ve kriket maçı yapan küçük çocukları seyrederken bir yandan kanla ve pirinçle doldurulmuş hayvan bağırsakları yiyip zencefil birası içmektir. Bana bunu kaç defa söyledi: 'Güzel kızım, en çok sevdiğim şey,' falan filan. Her zaman botanikle ilgili kitaplar okur, kauçuk plantasyonları ve kauçuk ağaçlarıyla ilgili bir sürü şey bilir; açıklayamadığım bir ilgi bu çünkü hayatında gördüğü tek kauçuk ağacı botanik bahçelerinde özel olarak yetiştirilmiş olan ağaç. Okul ayakkabılarımın ayaklarıma güzelce uyup uymadığını yoklar. Gece toprağı adamı babamı

severim. Gece toprağı adamı babamı annem de sever. Onu herkes sever, nerede görseler babama el sallarlar. Anlayacağınız, kendisi pek yakışıklıdır, kadınların dönüp ona bir daha baktığını görmüşümdür. Özel günlerde kahverengi bir fötr şapka takar, şapkalarını da İngiltere'den ısmarlar; ayrıca kahverengi deri ayakkabılar giyer, onları da İngiltere'den ısmarlar. Sıradan günlerde yalınayak gezer. Bana seslendiğinde, 'Buyurun beybabacığım,' diye cevap veririm. Annemin doğum gününde ona yeni bir elbise için kumaş hediye alır hep. Gece toprağı adamı babam bizi mutlu eder, ayrıca bir gün hepimizi hakkında bir yerlerde bir şeyler okuduğu sirk diye bir şeyi seyretmeye götüreceğine söz verdi."

Geceleri çiçekler kapanır ve tombullaşır. Amberçiçekleri, alev çiçekleri, hanımdüğmeleri, süsenler, altıncıklar, ak tepeli çalılık çiçekleri, zambaklar, yapışyemiş çalısındaki çiçekler, kaymakağacındaki çiçekler, şekerelma ağacındaki çiçekler, mango ağacındaki çiçekler, guava ağacındaki çiçekler, sedir ağacındaki çiçekler, jatoba ağacındaki çiçekler, jujuba ağacındaki çiçekler, papaya ağacındaki çiçekler, dört bir yandaki çiçekler kapanır ve tombullaşır. Çiçekler küskündür.

Biri sepet yapıyor, biri bir kıza elbise ya da bir oğlana gömlek dikiyor, biri ertesi gün yanında şekerkamışı tarlasına götürsün diye kocasına manyoklu çorba yapıyor, biri karısına güzel bir akaju sandık yapıyor, biri başka birinin çocuğu ölü doğsun diye kapalı bir kapının önüne renksiz bir toz serpiştiriyor, biri yurtdışında bir eli yağda bir eli balda yaşayan hayırsız bir evladın bir iyilik edip yeni kıyafetlerle dolu bir paket yollaması için dua ediyor, biri uyuyor.

Şimdi bir kızım ama günün birinde bir kadınla evleneceğim, kapkara böğürtlen çalısı saçlı, kahverengi gözlü, kızıl tenli bir kadınla, kadın öyle gepgeniş etekler giyecek ki başımı kolayca eteklerine gömebileceğim. O kadınla evlenmek ve onunla birlikte denize yakın bir yerdeki çamurdan bir kulübede yaşamak istiyorum. Çamurdan kulübede iki sandalye, bir de masa olacak, gazla yanan bir lamba, bir ecza dolabı, bir oturak, bir yatak, iki yastık, iki çarşaf, bir ayna, iki fincan, iki fincan tabağı, iki yemek tabağı, iki çatal, iki su bardağı, bir porselen tas, iki olta, kızgın güneşi kafalarımızdan savuşturabilmemiz için iki hasır şapka, çok az kullandığımız şeyler için iki sandık, bir sepet, çizgisiz bir defter, on iki farklı renkte pastel boyayla dolu bir kutu, kahverengi bir kâğıt parçasına sarılmış bir somun ekmek, bir kömür kovası, iskelede duran iki kadını gösteren bir resim, aynı kadınları kucaklaşırken gösteren bir resim, aynı kadınları el sallayarak vedalaşırken gösteren bir resim, bir kutu kibrit. Kızıl tenli bu kadınla ikimiz her gün kahvaltıda sütlü ekmek yiyeceğiz, çalılıkların arasına saklanıp sevmediğimiz insanlara sertleşmiş inek gübresi atacağız, hindistancevizi ağaçlarına tırmanacağız, hindistancevizi toplayacağız, topladığımız hindistancevizlerini yiyeceğiz, sularını içeceğiz, denize taşlar atacağız, John Bull * maskeleri takıp okuldan eve giden savunmasız küçük çocukları korkutacağız, balık tutmaya gidecek ve kızartıp akşam yemeğinde yemek için sadece en sevdiğimiz balıkları tutacağız, fırında kızarmış balığın yanında akşam yemeğinde yemek için yeşil incir aşıracağız. Bunu her gün yapacağız. Bu

* Özellikle siyasi karikatürlerde İngiltere'yi temsil eden figür. Amerika Birleşik Devletleri'nin Sam Amca figürünün Birleşik Krallık versiyonu. (ç.n.)

kadına her gece bir şarkı söyleyeceğim, sözlerini henüz bilmiyorum ama ezgisi kafamın içinde. Evlenmek istediğim bu kadın bir sürü şey biliyor ama bana sadece beni ağlatacağını aklımın ucundan bile geçirmeyeceğim şeylerden bahsedecek; ve her gece bir daha bir daha, "Sen doğmadan önce" diye başlayan bir şey söyleyecek bana. Böyle bir kadınla evleneceğim ve her gece, her gece büsbütün mutlu olacağım.

Sonunda

Ev

Seninle bu evde yaşadım: Boyasız, fırtınalar yemiş, artık dökülmeye başlamış padavralar; mobilyaya dönüşmüş, durduğu yerde toz tutan piyano; bütün çocukların doğduğu yatak; bir kâse dolusu çiçek, önce canlı, sonra ölü; bir kâse meyve ama artık hepsi yenmiş. (Neydi o ışık?) Saç fırçam ölü saçlarla dolu. Kötü haberi getiren mektuplar nerede? Nerede? Bu bardaklar bir taç giyme töreninin hatıra bardakları. Şimdi sen nesin? Genç bir kadın. Peki aslında nesin? Genç bir kadın. Bunun ne kadar zor olduğunu biliyorum. Ah, keşke her şey konuşabilseydi. Güneş içeri dolunca döşeme tahtaları güzel bir desen oluştururdu. (O ışık mı çaktı yine?) Geceleri, lambanın camındaki isi temizledikten sonra yakardım lambayı ve yatmak üzere hazırlanmadan önce bir başka günün planlarını yapardım. Ama unuttuğum o kadar çok şey var ki. Yatağın altına bir şey sakladım, sonra da unuttum, o da tüylü tüylü beyaz bir küf tabakasıyla kapladı kendini, öyle güzeldi ki; leş gibi koktu, sakladığım

şeyin orada olduğunu bu sayede hatırladım. Sana bakıyorum şimdi, dudakların yumuşacık ve aralık.

Öyle mi?

Kedinin ağzını kocaman açtığını gördüm, damağını gördüm, siyah çizgili pembeydi, dişleri de beyaz, keskin ve tehlikeli görünüyordu. Denizden toplanmış kabuğum yoktu hiç, deniz birkaç dakikalık mesafedeydi. Bu güzelim oymalı raf: Artık ona dokunabilirsin. Neden istediğinde ellerinle yemek yemene izin vermedim ki?

Bütün kapılar neden öyle sımsıkı kapalıydı?

Ama kapalı değillerdi.

Ben kapalı gördüm.

O zaman aramızda ne geçti? Her zaman şimdiki gibi miydi diye sordun bana. Bilmiyorum ki. Her zaman burada değildim. Başlangıçta burada değildim. Bir kere el ele tutuşmuştuk ve güzeldik. Ama arkasından ne geldi? Uykusuz geceler, ah uykusuz geceler. Perşembe günü bir bebek doğdu, kırmızı karıncalar cuma günü bebeği gözlerinden başlayarak yiyordu az daha. (Ama bu ışık, nereden geliyor bu, bu ışık?) Bu odanın bir ucundan diğerine o kadar çok kez yürüdüm ki şimdiye kadar bir çölü baştan başa aşmışımdır.

Benimle mi?

Seninle. Fısıldayarak konuş. Fısıldadığında dudaklarının bükülmesi hoşuma gidiyor. Sen kadınsın. Şurada, ölü çiçeklerin yakınında dur. Cam kâsedeki yansımanı görebiliyorum. Yumuşaksın ve sütunların kemerleri gibi kıvrımlısın. Kolların

bacakların geniş, boğumlu da değil, ayakların bir yere kısılmamış. (Yine o ışık, bu defa bir çakıp bir sönüyor.)

Ceset gibi miydi? Yedin mi onu?

Evet.

Yoksa iskelet gibi miydi? İçinde mi yaşadın?

Evet, hem o hem o. Dua ettik. Ama ne için dua ettik? Kurtarılmak için dua ettik. Lütuflara mazhar olmak için dua ettik. Çocuklarımızın uzun ve mutlu hayatları olsun diye dua ettik. Ve sabah güneşini görebilelim diye dua ettik her zaman. Kurtarıldık mı? Bilmiyorum. Bugün bile hâlâ bilmiyorum. Odaları doldurduk; odaları doldurdum. Şu tencerenin içinde yumurtalar fokur fokur kaynadı. Kasırga geldiğinde rüzgâr dinene kadar bu köşede saklandık: O zamanki yağmur, o zamanki yağmur. Bu ev temellerinden sallandı, topraklar suyla akıp gitti. Tenim ateş gibi oldu ve nemlendi; sonra heyecandan tir tir titredim.

Ne dedin bana? Duymadığım ne?

Şilte hindistancevizi lifi dolguluydu. İlk şiltemizdi. Cildimizi kızartıp acıtırdı. Tahtakurularına ev sahipliği yapardı. Eskiden burada, bu pencerede durur, gelip geçen insanların, ki hepsi gerçek insanlardı, gölgelerine bakar, çaydanlığın kılıfındaki kabartılı desenlerde elimi gezdirirdim. Burada, bu aynanın önünde durduğum da olurdu, yeni bir masa örtüsünün dikişlerinde elimi gezdirirdim, sonra bir de burada, soğuk sobanın önünde durur, parmaklarımı yeşil kahve çekirdekleriyle dolu küçük bir keseye sokardım. Bu kafeste bir sinekkuşu yaşıyordu. Birkaç gün sonra öldü, cangılı özlüyor, sıla hasreti

çekiyordu. Her şeyi adım adım, sırayla, karşıma çıktıkça halletmeye çalışırdım.

Sonra?

Hastalandım. Her zaman hasta gibiydim. Kucağımda seninle bu sallanan sandalyede otururdum. Onu yatıştırayım, diye düşünürdüm, onu yatıştırayım. Ama göğsümde sütüm ekşimişti.

Yani seviliyordum?

Evet. Kıyafetlerin üstüne sıkı sıkı sarılıp sarmalanırdı ki sıcaklığın sana kalsın. Açgözlülüğe bak! Ama nereden bilecektin? Sarı bir sıvı burada leke bırakmış.

Kan mı o?

Evet ama kimin kanı akmış? Şu zift gölünün resmi. Bir keresinde bir zift gölüne gitmişti. O zamanlar beni severdi. Güzeldim. Bir ateş yakmıştım. Kömürler öyle ışıl ışıldı ki. Acı. Acı. Acı. Müzik vardı, dans ediliyordu. Tekrar tekrar dokunduk, tekrar tekrar güzeldik. Bunu görüyordum. Bazı şeyleri görebilirdim. Ağlardım. Her şeyi göremezdim. Öldüğü gün bacağından dışarı kıvıl kıvıl bir solucan çıkmasına sebep olan hangi hastalıktı? Burada biri güldü. Duydum ve tam o anda mutlu oldum. Bak. Kupkuruydun, sıcacıktın, sapasağlamdın ve küçücüktün. Ben yumuşaktım ve sütun kemerleri gibi kıvrımlıydım. Mavi giyerdim, kuş mavisi, geceleri karanlıkta parlardım.

Çocuklar?

Onlar daha ortada yoktu, çocuklar yani. Kalplerinin çarptığını duyabiliyordum ama daha ortada değillerdi. Güzellerdi

ama senin gibi değil. Bazen erkek olarak görünürdüm. Bazen toynaklı bir hayvan olarak görünürdüm, kendi kahverengi, parlak sırtımı okşardım. O zamanlar altına bakılmadık taş bırakmazdım. Hiçbir şey beni korkutmazdı. Kör bir kuş kafasını şu kapalı cama çarptı. Duydum. Buharlı bir vapurla gece vakti tek başıma açık denizden geçtim. Adım neydi, annemin bana verdiği ad yani, bir de nereden gelmiştim? Cildim hatır hutur şimdi. Ne yazık. Ne hüzünlü. Bir liste yaptım. Her şeyi ölçtüm. Yalan söylemedim.

Peki ışık. Işık ne demek oluyor?

Paramparça oldu. Öldü.

Avlu

Bir dağ. Bir vadi. Gölge. Güneş.

Yeşil bir çizgiyi hızla zapteden sarı bir çizgi. Karışıyor ve ayrılıyor. Çocuklar öyle ellerine çabuk ki: Çabucak gülüyorlar, çabucak yaftalıyorlar, çabucak azarlıyorlar, açık araziye çabucak el koyuyorlar.

Koşan, durmadan koşan küçük ayakların kütlemeleri. Bir kız çocuğunun çığlığı, çıt diye ikiye kırılıyor. Yuvarlanıyor, yuvarlanıyor, öğle vakti çalan çanların sesi. Kuru mu? Islak mı? Sıcak mı? Soğuk mu? Burada hiçbir şey ölçülmüyor.

Kabaca kırılıp açılmış eski bir hazine. Çerçevesindeki kehribar renginin nasıl solduğuna bak. Karanlık ve rutubetli bir şeyin yuvası şimdi. Güneşin tam altında kalmış bir teneke levhanın üstünde yürüyen bir karınca, un ufak oluyor. İyi ama karınca

nedir? Salgılıyor, salgılıyor, her zaman salgılıyor. Bir portakalın kabuğu, süslü püslü ve pek kıymet verilen bir kemermiş gibi soyulmuş. Boncuklu ve kırış kırış bir kurbağa, zavallıcık, zonk zonk atıyor, tek bir günde tek bir sıçrayıştan fazlası yok.

(Peki ama sonunda, sonunda, bu manzara kimin olacak? Etleri sıyrılmış, tüyleri dünyanın belki dört bucağına savrulmuş, kemikleri eriyip sterilize edilmiş tavuk günün birinde konuşacak mı? Konuşursa ne diyecek? Ben bir tavuktum mu? On iki civcivim vardı mı? Civcivlerimden biri, Beryl adlı olanı düştü mü diyecek?)

Burada pek çok sır canlı. Göz açıp kapayıncaya kadar indirilen şiddetli bir darbe. Bir serçenin yumurtaları. Bir korsanın sandığı. Bir balıkçının yakaladıkları. Bir ağaç, meyve yüklü. Zorba bir oğlanın bilyeleri. Eskiden olan her şey canlı burada.

Biri taşları üst üste yığmış, bir çocuğun bahçesinde küçük bir kapalı alan yapmış, sonra çocuk çiçekleri dikmiş, çan çiçekleri. Evet ama bir çocuk fazla hızlıdır, çan çiçekleri serin toprağa dökülüyor, sürgit yaşıyor ve ölüyorlar.

Alışılmadık derecede büyük yemişler, kırmızı, altın ve lacivert, ikiye kesilip yumuşak çamurun içine sokulmuşlar. Ördeğin gagası, sert, keskin ve parlak; ördeğin kendisi, bir amaç peşinde ve amansız. Sıcak, dalgalar halinde, bir sarmallanıyor bir çözülüyor, sonunda her şey gölgelere sığınıyor.

Benekli böcek tehlikeyi sezerek duraklıyor, sonra ilkel sürünüşüyle tersyüzü geri dönüyor. Burada akıcı kızıl taşlar tortulaşmıştı, toprak mineral zengini şimdi. Dallarda, olgunlaşan sebzeler.

İyi ama böcek dediğin nedir? Bir sinek nedir? Bir gün nedir? Ölüp gittikten sonra herhangi bir şey nedir? Başka bir böcek tehlikeyi sezerek duraklayacak. Bugünün tıpkısı bir başka gün... Sonra yağmur, çalılıkları şiddetle dövecek, kaplumbağanın başını daha bir dikkatle içeri çekmesine neden olacak. Durgunluk geliyor, durgunluk geçiyor. Güneş. Ay.

Bir yandan da insan sesleri, önce boğuk sonra berrak, kâh etrafı sarıyor kâh kesiliyor, şöyle diyorlar:

"Hani ellerini yumruk yaptıkları, Romalı kılığına girdiklerinde söyledikleri bir şarkı vardı, neydi o?"

Kanatsız

Küçük çocuklar basit sözcüklerle ve cümlelerle dolu bir kitap okuyorlar.

"Bir zamanlar küçücük bir baca temizleyicisi varmış, adı Tom'muş." *

"Vaktinin yarısını ağlayarak geçirirmiş, diğer zamanlarda da gülermiş."

"Siz olsaydınız aşağı bakarken başınız dönerdi belki ama Tom'unki dönmüyordu."

"Siz olsaydınız bir eylül akşamında ıslak sırtınızda iki parça giysi bile olmadan orada otururken çok ama çok üşürdünüz ama Tom bir su bebeğiydi, dolayısıyla balıklar ne kadar üşürse o da ancak o kadar üşüyordu."

---

* İngiliz yazar Charles Kingsley'nin 1863 tarihli *Water Babies* (*Su Bebekleri*) romanından. Roman kısmen Darwin'in *Türlerin Kökeni* eserine destek vermek için kaleme alınmış bir hiciv ve yazarın içinde yaşadığı çağa yönelttiği bir eleştiridir –çn.

Çocuklar güzel bir elyazısıyla kendi isimlerini yazmayı çoktan öğrendiler. Kaç meteliğin bir peni ettiğini, kaç peninin bir şilin ettiğini, kaç şilinin bir pound ettiğini, nisan ayında kaç gün olduğunu, bir tonda kaç kilo olduğunu çoktan öğrendiler. Şimdilerde kâh hep birlikte şarkı söylüyor, kâh tökezleyip düşüyor, hızlı hareketlerle etekler yırtıyorlar. Oyun arkadaşlarının on üçü üstüne oturdu diye Dulcie'nin ağlaması şart mı gerçekten? Ağlama Dulcie, ağlama. Benim de başıma geldi, oğlanların antrenmanına giden küçük, ıslak dudaklı, kaba saba oğlanlar beni de öptü. Ben de annemin evinin altında kızlara sürtündüm. Bir ışık sütununun içinde yüzüyorum, baş aşağı, kendimi apaçık görebiliyorum, her açıdan, derinlemesine. Belki büyük bir keşfin tam eşiğinde duruyorumdur ve belki büyük keşfimi yapmamın ardından beni zincirlere vurulmuş olarak yollarlar memleketime. Gerçi düşününce, belki yaşamım bir böceğinki kadar kestirilebilir bir yaşamdır ve krizalit evremdeyimdir. Ne kadar derinlere batabilirim peki? Şuradaki kadın, hani şu arka tarafı kocaman kadın, benim için önemli. Altı penilerimi şekerlemeye harcamak yerine biriktirmemin sebebi o. Eşsiz bir aşk mı bu? Peki ona ne acılar verdim? Peki beni seviyor mu? İhtiyaçlarım çok, onu biliyorum. Ah, yine geldi şu çocuklar (ben de onlardan biriyim), çığlık çığlığa bağırıyorlar, acıdan mı zevkten mi, orasını anlayamıyorum. Üçlü gruplar halinde pek güzel olan ve daha dün akşam onlara yumuşacık sesle şarkılar söylesin diye annelerine yalvarmış çocuklar bugün birbirlerine eziyet ediyor. Gün sona erdiğinde çocukların boğazları acıyor, saçları karmakarışık, tırnaklarının altı toprak dolu,

ayakkabıları sıyrık içinde, giysileri yırtılmış. Peki niye? Her şeyden önce çocuk olmaları lazım çünkü.

Büyüyüp uzun boylu, zarif, güzeller güzeli bir kadın olacağım, çok sayıda insana irademi kabul ettirip onlara hükmedeceğim, ayrıca keyfim yerine gelsin diye hepsine büyük acılar yaşatacağım. Ama şimdi. Doğru dürüst görmeye çalışmam gerek. Farklılıkları ayırt etmeye çalışmam gerek. Güzel kumaşlardaki belli belirsiz renk geçişlerini, tırnak uzunluklarındaki ya da tavırlardaki ince farkları görmeye çalışmam gerek. Şuradaki kadın. Gaddar biri mi? Beni seviyor mu? Sevmiyorsa sevmesini sağlayabilir miyim? Henüz uzun boylu, güzel, zarif değilim, kendi irademi kabul ettiremiyorum. Şimdi bir ışık sütunu içinde yüzüyorum ve kendimi açık seçik görebiliyorum. Okul binası sarı, yeşil yapraklı heybetli ağaçların arasında göze batıyor. İçeride sıralarımız var, bir de gözlüklü bir kadın, piyano çalıyor. "Ozan gitarının tellerini neşeyle tıngırdattı" * şarkısını kulağa hoş gelen bir şekilde söyleyebilen bir kız en iyi arkadaşım olmaya layık mıdır? İşte yine o kız, yıkanmamış, parıldıyor, konuşan kuşlar için tuzaklar kurmakla meşgul. Beni baştan çıkaranlardan biri mi olacak? Ah, gerçekten eşsiz bir aşk olmalı bu. İyi ama nefret etmeyi bilen uzuvlarım nasıl oluyor da sevmeyi de bilebiliyor? Beni kör eden uzuvlarım nasıl oluyor da aynı zamanda görmemi sağlıyor? Savunmasız ve küçüğüm. Açık seçik görmeye çalışmalıyım. Her şeyi aritmetik problemiymiş gibi, toptancı rafındaki kumaşlarmış gibi ayırıp bölmeye çalışmalıyım. Annem mi o? Beni mahcup etmeye mi

* "Gaily the troubadour plucked his guitar": 1820'lerde hem İngiltere'de hem Amerika'da meşhur olan folk şarkısı –çn.

gelmiş? Arkasından ne demeliyim, burada olmadığında, gitmesinin üstünden uzun süre geçtiğinde? İyiliği gülümsemesinde gizli. Her zaman hatırlayacak mıyım bunu? Korkunç biri miyim? Peki öyleysem, daima öyle mi kalacağım? İstediğimi yapamamak suratımın öyle bir asılmasına yol açıyor ki yumruğumu sıkıyorum. Cazibem sınırlı, gülümsemeyi de henüz öğrenmedim. Bir sürü çiçek topladım, sonra hepsini kasten paramparça ettim, bütün taçyapraklarını yoldum. Öyle mutsuzum ki yüzüm hâlâ ıslak, yine de ayağa kalkabiliyor, yürüyebiliyor ve dehşet verici cezalara rağmen yalanlar söyleyebiliyorum. Varlığımın, savunmasız ve acınası bir çocuk olmanın ne büyük bir tehlike olduğunu anlıyorum. İşte yapmak zorunda olduklarımın bir listesi. Yani hayatım terzi yamaklığı gibi mi geçecek, dikkatle ilerlemek ya da hepten kaçınmak gereken dikenli bir patika gibi mi olacak? İçeride, piyano çalan gözlüklü kadının etrafına toplaşmış çocuklar ahenk içinde bir ağızdan şarkı söylüyor. Çocukların sesleri: Pembeler, maviler, sarılar, menekşeler, hepsi havada asılı. Her şey yumuşak, her şey kollarını açmış, her şey rahatlatıcı. Yine de ben, şu yaşımda öyle acılar çektim ki. Gözyaşlarım, kocaman damlalar, düzensiz sıralar halinde yanaklarımdan aşağı aktı, gözyaşlarım kocaman damlalar ve ellerim onları durduramayacak kadar küçük. Hayal kırıklıklarım ayağa kalkıyor, boyları daha da uzuyor. Onları unutmayacağım. İşte oradalar. Müsaade ederseniz üzerlerine etiketler takayım. Müsaade ederseniz, yeni evcilleştirilmiş hayvanlar gibi hepsini kayıt altına alayım. Müsaade edin de hayal kırıklıklarımı sevgiyle anayım, katlayayım, bağrımda bir yere kaldırayım çünkü benim için hepsi çok önemli.

Ama yine bir ışık sütununun içinde yüzüyorum, baş aşağı, kendimi apaçık görebiliyorum, her açıdan, derinlemesine. Orada, büyük bir keşfin tam eşiğinde duruyorum, varlığımın kadim bir tarihi parça gibi teorilere yer bırakması mümkün. Ama kim söyleyecek? Vücudum günlerdir su tutuyor ama yine de ağlamayacağım. Benim için bunun ne anlamı var ki? Korkunç ve istenmeyen bir yükü sırtlamış bir kadın değilim henüz. Acımasız ve sevgisiz bir efendisi olan bir köpek değilim henüz. Kıraç ve çorak topraklarda yetişen bir ağaç değilim henüz. Bir zindandaki karanlığın şeklini almadım henüz.

Nerede? Ne? Neden? Nasıl peki? Ha, o mu!

İlkel ve kanatsızım.

"Muzların üstündeki iplikçikleri yeme. Kalbine dolanıp seni öldürürler."

"Ya. Doğru mu bu?"

"Hayır."

"Çocuklara söylenecek türde bir şey mi?"

"Hayır. Ama o kadar komik ki. Maymun parmaklarınla muzlardaki bütün iplikçikleri çıkarmaya çalışırkenki halini bir görsen. Korkuyor musun?"

"Korkuyorum. Çok korkuyorum."

Bugün, sevdiğim kadın nilüferlerden bir halının üstünde yürürken, güvenli bir mesafeden onu seyrettim. Yürürken siyah yemişler yiyordu, siyah nilüfer yemişleri. Kendi kendine konuşup muhakkak harika şeyler söyleyerek uzun süre yürüdü.

Sonra gölün ortasında durdu çünkü aniden önünde bir adam durmuştu. Adamın ağaç kabuğundan yapılma giysiler giydiğini, kulaklarında dal parçaları sokulu olduğunu görebiliyordum. Adam sevdiğim kadına bir şeyler söyledi, ne dediğini işitemedim ama bunları sevdiğim kadına öyle bir şiddetle söyledi ki ağzından kahverengi su damlacıkları saçıldı. Sevdiğim kadın ellerini kulaklarına örttü, kendini adamın söylediği şeylerden sakındı. Sonra adam yanaklarını havayla doldurdu ve üfleye üfleye kendini şişirdi, sonunda parlak güneşin altında çıbana benzedi; sevdiğim kadın ellerini gözlerine örttü, adamın görünüşünden kendini sakındı. Sonra gepgeniş ve güzel eteğinin katlarının arasından palasını çıkarıp adamı belinden ikiye böleceği yerde gülümsemekle (kırmızı, kıpkırmızı bir gülümseme) yetindi ve adam sinek gibi düşüp öldü.

Deniz, pembe renkli ışıltılı kumlar, şapkalı yüzücüler, kol kola yürüyen, birbirlerinin yüzüne yüzüne konuşan iki kişi, burunların üstüne inen su zerreleri, ayak bileklerindeki, fazla gelişmiş baldırlardaki deniz serpintisi, mavi, yeşil, siyah, öyle koyu, öyle pürüzsüz, şiddetli ve süratli bir dip akıntısı, beyaz dalgacıklar, öyle kör edici bir fırtına ki gözlerimize tuz doldu, denizin içi dışına çıkıyor, her şeyi dibi tortulu bir şişe gibi sallıyor, iki kişinin kahverengi bir paket yüklemekle meşgul olduğu bir kayık, gizem, o sarı benekli suyılanının keskin dişleri, çırpıntılar, pürüzsüz çizgiler, açık ağızlar, kocaman gürültücü kuş aileleri, ısıran sinek aileleri, deniz, topuklarımı ısırarak peşimden eve geliyor, ta kapıya kadar, deniz, kadın.

"Seni korkuttum mu? Bir daha sorayım, benden korkuyor musun?"

"Beni korkuttun. Senden çok korkuyorum."

"Ah, yüzünü bir görsen. Keşke kendi yüzünü görebilseydin. Beni nasıl güldürüyorsun."

Peki korkularım neler? Ne kocaman inek bunlar! Geldiklerini gördüğümde koşup yol kenarındaki hendekte yüzüstü saklanmalı mıyım? Gerçekten inek mi bunlar? Yüksek otlarla kaplı bir çayırda durabilir miyim, göz alabildiğine kilometreler boyunca hiçbir şey görmeden? Öte yandan, her zamanki gibi engin ve mavi olan gökyüzünün de kendince sınırları var. Bugün rüzgârın sesi kasırgalarınki gibi yüksek. Bir gürültü var, nereden geldiğini anlayamıyorum. Üstüne "Dikkatli Taşıyınız" damgası vurulmuş büyük bir kutu. Kıvrım kıvrım koridorları olan büyük, beyaz bir binadaydım. Ölü birinin yanından geçtim. Sevdiğim kadın şurada, benden çok daha büyük.

Şu sivrisinek... Artık duvarda bir leke. Bir aşağı bir yukarı, aşağı yukarı koşup duran şu kertenkele... Şimdi son derece kıpırtısız. Şu karınca, şişmiş ve miskin, çenelerinin arasında bir kese dolusu yumurta... Şimdi son derece kıpırtısız. Başını dik tutarak cıvıldayan şu mavi-yeşil kuş... Şimdi son derece kıpırtısız. Yavaş yavaş, hafifçe, hatta güzel denecek biçimde yan yan giden şu kum yengeci... Şimdi son derece kıpırtısız. Bir ağaç sürgününün üstünde duran şu cırcır böceği, öyle çirkin, öyle iğrenç, o kadar mutsuz edildim ki... Şimdi son derece kıpırtısız. Şu firavunfaresi, şimdi kovuğunda uyuyor, şimdi uyuyan tavukları aşırıyor, nasıl hızlı hareket ediyor, gözleri iki ışık zerresi gibi... Şimdi son derece kıpırtısız. Sabahın erken saatlerinin güneşinde bir güzel bitkiden öbür güzel bitkiye mutlulukla

geçen şu kelebek... Şimdi son derece kıpırtısız. Sığ sularda neşeyle oynayarak yüzen şu iribaş... Şimdi son derece kıpırtısız.

Bir gölge düşürmeli ve her şeyden habersiz kalmalıyım.

Ellerim, şu tarafları kahverengi, bu tarafları pembe ve şimdi fark gözetmeden tehlikeli, şimdi aylak ve uçarı, şimdi acımasız ve dikkatsiz, şimdi nedamet getirmeyi ve affetmeyi bilmez ellerim, şimdi yenleri örgü örgü bir elbiseye masumca giriveren, şimdi bir dondurma külahı tutan, şimdi özlemle uzanan, şimdi kenetlenip dua eden, şimdi güvence bulmak için yoklayan, şimdi arzularım için ricacı, şimdi memnun edici ve şimdi, şimdi bile, yatakta son derece kıpırtısız, uykuda.

Tatiller

Dağlara bakan verandada oturuyorum. Hasır bir kanepede oturmuş, pencereden güngüzeli çiçekleri tarlasına bakıyorum. Birinin, belki bir ressamın birtakım boş tuvalleri sakladığı bir odaya giriyorum. Bir bardak su içiyorum. Suyu içtiğim boş bardağı bir masanın üstüne koyuyorum. İki sinek fark ediyorum, biri diğerinin tepesine oturmuş, odada uçup duruyorlar. Kafa derimi kaşıyorum, uyluklarımı kaşıyorum. Kollarımı kaldırıyorum ve başımın üstünde geriyorum. Topuklarımın üstünde bir kere dönüyorum. Yemek odasının masasının etrafında üç kere dolaşıyorum. Yemek odasındaki masada bir kitap görüyorum, alıyorum. Kitabın adı *Resimli Kelebek ve Güve Ansiklopedisi*. Kitabın sayfalarını karıştırıyorum, sadece resimlere bakıyorum, renkli ve güzeller. Kitabın sayfalarını karıştırırken gördüğüm "toraks" sözcüğü aklıma takılıyor. "Toraks," diyorum, "toraks, toraks," kaç kere söylediğimi bilmiyorum. Eğilip ayak parmaklarıma dokunuyorum. O pozisyonda durup yüze kadar sayıyorum. Sayarken, abaküsteki topları sayıyormuş gibi yapıyorum. Topları sayarken de renkleri kırmızıymış, yeşilmiş, maviymiş ve sarıymış gibi yapıyorum. Yürüyüp

şömineye gidiyorum. Şöminenin önünde durup, ölüp gitmiş küllere ayak başparmağımla ismimi yazmaya çalışıyorum. Ölüp gitmiş küllere ayak başparmağımla ismimi yazamıyorum. Ayak başparmağım kirleniyor, kraliyet mavisi temiz bir kilime gayretle sürterek temizlemeye çalışıyorum. Kraliyet mavisi kilimde şimdi koyu renk bir leke var, ayak başparmağımda da şiddetli bir yanma hissi. Ah, o his. Hislerle doluyum. Hissediyorum, ah nasıl da hissediyorum. Hissediyorum, hissediyorum, hissediyorum. Şu anda neler hissettiğimi ifade edebilecek sözcükleri bilmiyorum. Yolda yalınayak yürüyüşe çıkıyorum. Yoldaki taşları hissediyorum, yumuşacık, neredeyse pembe tabanlarımın altında sert ve keskinler. Ayrıca kızgın güneşin çıplak enseme vurduğunu hissediyorum. Öğle vakti. Bunu söylemiş miydim? Söylemem gerekir mi? Tüh tüh, vah vah. Yalınayak yürüdüğüm yol dükkâna gidiyor, köyün dükkânına. Köyün dükkânına gitmeli miyim, yoksa köyün dükkânına gitmemeli miyim? İstesem gidebilirim. Köyün dükkânına gidersem, bir şeftali satın alabilirim. Şeftali, güneşin altındaki bir kutuda dura dura ısınmış olur. Şeftali tatlı olmaz, şeftali ekşi de olmaz. Şeftali yediğimi sırf şeftaliye bakarak anlayabilirim. Dükkâna gitmeyeceğim. Dağlara bakan verandada oturacağım.

Dağlara bakan verandada oturuyorum. Veranda geniş ve havadar. Verandada oturan tek kişi benim. Kendime bakıyorum. Kendimi görebiliyorum. Yani demek istediğim, göğsümü, karnımı, bacaklarımı ve kollarımı görebiliyorum. Saçlarımı, kulaklarımı, yüzümü ya da köprücükkemiğimi göremiyorum. Ama varlıklarını hissediyorum. Burnum terden nemli. Parmaklarımı birbirine kenetleyerek ellerimi başıma koyuyorum. Bir arı görüyorum, kocaman bir yabanarısı, amaçsızca uçuyor.

Ellerimi başımdan indiriyorum çünkü kollarım yoruldu. Üstelik birden bir batıl inanç geldi aklıma: Ellerini başına dayayarak otururşan annenin ölümüne sebep olursun. Bir sürü batıl inancım var. Hepsine inanıyorum. Kitap mı okusam? Kendime içecek bir şey mi hazırlasam? İyi de ne? Sıcak mı soğuk mu? Mektup mu yazsam? Mektup yazayım. Mektup yazacağım. "Sevgili Filanca, ben... Sonra aklıma parlak bir fikir geldi... Çok komiktim... Bu kadarı yetti, dedim... Görmeye geldiğim şeyi gördüm işte dedim kendi kendime... Düşkünlerevine giden yol boyunca gülüyorum da gülüyorum... Sırıttım... Hiç bilemiyorum artık. Sevgilerimle vs." Mektubum hoşuma gidiyor. Belki mektubumu kendime saklamalıyım. Biraz önce yazdığım mektubu katlıyorum ve okumaya çalıştığım kitabın sayfalarının arasına koyuyorum. Kitap kucağımda yatıyor. Gözlerimi dikecek bir şey bulmaya çalışarak etrafıma bakınıyorum. On karınca görüyorum. Bir yiyecek zerresiyle güreştikleri sırada sayıyorum onları. Bu manzara ilgimi çekmiyor. Ayak parmaklarımın tempo tutarmış gibi yukarı aşağı hareket ettiğini görüyorum. Ayak parmaklarım niye tempo tutuyor? İşte bu çok ilgimi çekiyor. Aklıma bir şarkı geliyor. "İngiliz Guyanası'nda bir adam vardı, çok güzel piyana çalardı. Ayağı kaydı, pantolonu yırtıldı..." * Anlıyorum, anlıyorum. Evet. Pekâlâ. Birden yoruluyorum. Esniyorum. Belki bir şekerleme yaparım. Belki uzun bir şekerleme yaparım. Belki uzun, güzel bir şekerleme yaparım. Şekerleme yaparken bir rüya görürüm belki, dağlara bakan verandada oturmadığım bir rüya.

---

* "Piyano" yerine "piyana" denmesinin sebebi Guyana ile kafiye sağlamaktır –çn.

"New York'taki en makul küçük valiz bende.

"New York'taki en makul küçük araba bende.

"Makul küçük valizimi makul küçük arabama koyacağım, makul ve manzaralı bir yoldan kırlara gideceğim.

"Kırlarda makul bir evde oturuyorum.

"Ben makul bir adamım.

"Mevsim yaz.

"Şu günbatımına bak. Fazla turuncu.

"Bu çakıltaşları. Yeterince çakıltaşı gibi değiller.

"İlginç açıları olan bir ev.

"Akşam yemeğinde deniztarağı yiyeceğim. Bayılıyorum deniztarağına.

"İşte canciğer dostlarım, şuradaki iki delikanlıyla kız. Canciğer dostlarım çok ama çok tatlı canciğer dostlardır. Delikanlıların Kanadalı oduncu tanıdıkları var, kıza gelince, o da pek hassas. Akşam yemeğinden sonra canciğer dostlarımla iskambil oynayacağız, iskambil oynarken de birbirimize fıkralar anlatacağız, çok komik fıkralar ama sonra geriye bakıp düşününce çok acı çekecek, huzursuzlanacağız."

Islak, donuklaşmış saçların arasında yuva kuran, sokan atsinekleri; yüzülen yerin dibinde kırık şişeler, sivrisinekler; ailenin çöplerini yiyen bir kokarca ailesi; ailenin köpeğine leş koku püskürten bir kokarca ailesi; kokarcaların kokusunu çıkarmak için ailenin köpeğini teneke teneke domates suyuyla yıkamak;

pek de hızlı hareket etmeden yolda karşıdan karşıya geçen bir dağsıçanı; fotoğraf makinesi unutulmuş, kızgın güneşin altında kalmış; makinenin içindeki prizma bozulmuş çünkü fotoğraf makinesi unutulmuş, kızgın güneşin altında kalmış; kriket topunu yakalamaya çalışırken parmağını burkmak; softbol topunu yakalamaya çalışırken parmağını burkmak; yeni biçilmiş çayırlarda yürürken kurumuş dikenlere basmak; dikenli tel çite takılan etek ucu; fena halde güneş çarpması, büyük acı, yatakta geçirilen hiç de hoş olmayan gün.

Evin içi kıpırtısız. Dışarıda kör adam yürüyüşe çıkıyor. Öğle vakti, kör adam yürürken yere kısa, şişman bir gölge düşürüyor. Kör adam genç bir adam, yirmi yedisinde. Kör adam sadece on yıldır kör. Kör adam okul otobüsünün şoförüne abayı yakmıştı, şoför kadındı. Hayır. Kör adam okul otobüsünün şoförüne âşıktı, şoför kadındı. Kör adam okul otobüsünün şoförünü, şoför kadındı, bir adamı öperken gördü. Kör adam okul otobüsünün şoförünü, şoför kadındı, öldürdü, sonra kendini de öldürmeye kalkıştı. Ölmedi, o yüzden artık sadece kör bir adam. Kör adam solgun, hastalıklı görünüyor. Selamlara karşılık vermiyor. Bunu herkes bilir ve ondan uzak dururlar. Adamın gidiş gelişlerine köpek bile dikkat etmez.

"Ama her şey o kadar acayip ki burada."

"Nerede? Nasıl?"

"Mayıs panayırına gidiyoruz ama temmuz ayındayız. Mayıs panayırı direğinin etrafında mayıs panayırı dansı yapacaklar ama temmuz ayındayız. Mayıs panayırı kraliçesi seçecekler ama temmuz ayındayız. Noel'de, dört başı mamur yemeğimizi

yemeden hemen önce denizin ılık sularında uzun uzun yüzeriz. Ondan sonra yıkanmayız, sıcakta tuzlar vücudumuzda küçük halkalar halinde kurur."

"Burada her şey ne acayip değil mi?"

"Evet, burada her şey acayip."

İki delikanlı Michigan'da balık tutuyor, balıkları canlı kurbağalarla avlıyorlar. İki delikanlının geceleri rahat bir yatağa ya da güzel bir yastığa, kahvaltıda fırından yeni çıkmış ekmeğe, pazar günleri rostoya, katedralde ilahilere ya da beyaz şapkalar takmış ince bilekli çocuklara ya da tropiklerden gelen kutu kutu meyveye ya da güzel karşılamalara ve hüzünlü vedalara veya ampullere veya motorlu, süratli araçların sarsıntılarına, anahtarlıklara, döküntü bir gramofona ya da çöp sepetlerine ya da uysal ve fedakâr kadınlara, mürekkep hokkalarına yahut tıraş takımlarına ihtiyacı yok. İki delikanlı Missouri'deki Mark Twain Müzesi'ni ziyaret etti, fotoğraflar çektiler. İki delikanlı bir sürü şey yaptı, fotoğraflar çekti. İşte şurada iki delikanlı Wyoming'de, iki ineği sağıyor. İşte burada iki delikanlı, lastik değiştirdikten sonra arabalarının kaportasının tepesine oturmuşlar. İşte iki delikanlı, beyefendiler gibi giyinmişler. İşte iki delikanlı, beyefendiler gibi giyinmişler ve büyük göğüslü kadınlar arıyorlar.

O adam, yakışıklı bir adam; şu kadın, güzel bir kadın; şu çocuklar ne neşeli çocuklar; şahane bir kahkaha, yabani ve ekşi yemişler, yabani ve tatlı yemişler; mor çiçekli, mavi çiçekli, sarı çiçekli tarlalar; uzun ve kıvrım kıvrım bir yol; üstü açılan bir araba; kocaman kahkahalar; çalıların arasında kocaman kahkahalar; hayır, çalılar değil, ambar, hayır, ambar değil ev, hayır,

ev değil ağaçlar, hayır, ağaçlar değil, hayır, her neredeyse kocaman kahkahalar; şimdi ancak yan yatırılmış olarak takılabilen ezilmiş bir hasır şapka; çiftlikten süt; çiftlikten yumurta, bir çiftlik; dağlarda, radyo cızırtısız çekmiyor; radyo yok; giysi yok; yüzergezer kaygılar yok, kaygılar yok; otomatik ateşlemeli ocaklar yok; dükkâna yürüyüş, yürüyüş, ta uzaktan, kocaman kahkahaların sesi, piyano, uzaktan, biri piyano çalıyor, kuşluk vakti mahmurluğu, bir sürü, bir sürü kahverengi kuş, mavi göğüslü kocaman bir kuş; kırmızı göğüslü daha küçük bir kuş; şişlerde kızaran yiyecekler, ördekler yabani ördekler, bir gölet, bir sürü kocaman gülümseme, yüksek topuk yok, bir sürü komik kartpostal satın almak, bir sürü komik kartpostal yollamak; ırmağın en hızlı yerinden geçmek ve yine, kocaman kahkaha.

Evden Gelen Mektup

İnekleri sağdım, tereyağını çalkaladım, peynirleri kaldırdım, ekmeği pişirdim, çayı demledim, çamaşırları yıkadım, çocukları giydirdim; kedi miyavladı, köpek havladı, at kişnedi, fare viyakladı, sinek vızıldadı, bir kavanozda yaşayan Japon balığı çenesini esnetti; kapı çarparak kapandı, merdivenin basamakları gıcırdadı, buzdolabı mırıl mırıl mırıldandı, perdeler şişip kabardı, kazan kaynadı, ocakta gaz tısladı, karla ağırlaşmış ağaç dalları çatıda çatırdadı; kalbim yüksek sesle attı güm! güm!, minicik boncuk boncuk terler burnumun üstünde toplandı, saçlarım sarktı, belimde katlar oluştu, derimi döktüm, dudaklar titredi, yaşlar sel oldu, yanaklar şişirildi, mideler acıyla buruldu; kırlara gittim, araba bozuldu, yürüye yürüye döndüm; gemi yola çıktı, dalgalar patladı, ufuk çizgisi yan yattı, rıhtım küçüldü, hava biber gibi yaktı, bazı kafalar kalabalığın içinde indi çıktı, bazı mendiller çırpındı; çekmeceler kapanmadı, musluklar damlatıyordu, boya soyuluyordu, duvarlar çatladı, kitaplar yan yattı, halı dümdüz durmaz oldu; yemeğimi yedim, her lokmayı otuz iki defa

çiğnedim, dikkatle yuttum, ayak parmağım iyileşti; bir gece geçti, karanlıktı, ay vardı, dolunaydı, bir yatak vardı, uykuyu tutuyordu; hareket vardı, hızlı hızlıydı, bir varlık vardı, kıpırdamadan duruyordu, boşluk vardı, doluydu, sonra hiçbir şey kalmadı; kapıya bir adam geldi ve "Çocuklar hazır mı? Annelerinin adını mı taşıyacaklar? Bu pazartesiden sonraki pazartesinin doğum günüm olduğunu unutmuşsundur herhalde. Hastanede beni ziyarete gelecek misin?" dedi; ayağa kalktım, oturdum, yeniden kalktım; saat yavaşladı, posta geç geldi, öğleden sonra serinledi; kedi postunu yaladı, sandalyeyi parça pinçik yırttı, kapanmayan bir çekmecede uyudu; bir odaya girdim, cildimin ürperdiğini, sonra çözünüp dağıldığını hissettim, bir mum yaktım, bir şeyin hareket ettiğini gördüm, gölgenin kendi elim olduğunu anladım, kendimi yekpare bir şey olarak hissettim; rüzgâr şiddetliydi, ev sağa sola sallandı, kapalı tohumlu bitkiler serpildi, memeliye benzeyen sürüngenler ortadan kayboldu (Cennet yukarıda mıdır? Cehennem aşağıda mı? Kuzu hâlâ uysal uysal yatıyor mu? Aslan kükrüyor mu? Nehirlerin hepsi berrak mı akacak? Daha sonra uzun uzun öpüşecek miyiz?), yarımadada nuh nebiden kalma birtakım gemiler demirli hâlâ, tarlada öküz hareketsiz duruyor, köyde leopar avının peşinden gidiyor; binalar yüksek olacak, yapılar sağlam olacak, merdivenler döne döne yükselecek, odalarda bazen bir pırıltı olacak; şapkalar şapka rafında duruyor, paltolar kancalardan cansızca sarkıyor, sümbüller çiçek açacakmışa benziyor, kokularının çok kuvvetli olacağını biliyorum; dünya ekseninde dönüyor, eksen hayali, vadiler dağlara sesleniyor,

dağlar denize sesleniyor, deniz karaya sesleniyor, kara da bacakları artık küçülmüş yılana sesleniyor; bir adam gördüm, kefenliydi, bir sandalda oturdu, Adam bana tatlı tatlı ıslık çaldı, gözlerimi kıstım, Adam bana seslendi, gel haydi dedi; döndüm ve ne yaptığımın farkında değilmişim gibi kürek çekerek uzaklaştım.

Son Zamanlarda Yaptıklarım

Son zamanlarda yaptıklarım: Yatakta yatıyordum, kapı çaldı. Alt kata koştum. Çabucak. Kapıyı açtım. Kimse yoktu. Dışarı çıktım. Ya yağmur çiseliyordu ya da hava bol miktarda tozla doluydu ve toz nemliydi. Dilimi dışarı çıkardım, çisentinin ya da nemli tozun tadı devlet okulu mürekkebi gibiydi. Kuzeye baktım. Güneye baktım. Kuzeye doğru yürümeye karar verdim. Kuzeye doğru yürürken başımı kaldırıp yukarı baktım ve Venüs gezegenini gördüm. "Sabah olmak üzere mutlaka," dedim. Bir ağaçta bir maymun gördüm. Ağacın hiç yaprağı yoktu. "Ah, bir maymun. Şuna da bakın. Maymun," dedim. Ne kadar yürüdüğümü bilmiyorum, yürüdüm yürüdüm, sonunda engin bir suyun yanına geldim. Karşıya geçmek istiyordum ama yüzme bilmiyordum. Karşıya geçmek istiyordum ama bir tekne yapmam yıllarımı alırdı. Karşıya geçmek istiyordum ama bir köprü inşa etmek ne kadar vaktimi alırdı kimbilir. Seneler geçti, derken bir gün canım öyle isteyince kayığıma bindim ve kürek çekerek karşıya geçtim. Diğer tarafa vardığımda öğle vaktiydi, gölgem küçücüktü ve altıma düşüyordu. Dümdüz ileri doğru uzanan bir patikada yola koyuldum. Bir evin önünden geçtim,

verandada bir köpek oturuyordu ama geldiğimi görünce başını başka tarafa çevirdi. Topunu havaya atıp tutan bir çocuğun yanından geçtim ama oğlan, geldiğimi görünce başını başka tarafa çevirdi. Yürüdüm, yürüdüm ama uzun bir süre yürüyüp yürümediğimi anlayamıyordum çünkü ayaklarım kopacakmış gibi değildi. Neleri arkamda bıraktığıma bakayım diye döndüm ama hiçbir şey tanıdık değildi. Dümdüz patika yerine tepeler gördüm. Topuyla oynayan oğlan yerine çiçek açan ağaçlar gördüm. Başımı kaldırıp yukarı baktım, gökyüzü bulutsuzdu ve evimin tavanıymış gibi yakıncacık görünüyordu, bir sandalyenin üstüne çıksam parmak uçlarımla göğe dokunabilirdim. Döndüm ve tekrar ileriye baktım. Tam önümde derin bir çukur açılmıştı. İçine baktım. Çukur derin ve karanlıktı, dibini göremedim. Aşağıda ne var diye düşündüm, böylece kasten çukura düştüm. Düştüm de düştüm, eski bir valizmişim gibi döndüm de döndüm. Derin çukurun yan taraflarına bir şeyler yazılmış olduğunu görebiliyordum ama belki yazılar yabancı bir dildeydi çünkü hiçbirini okuyamıyordum. Düşmeyi sürdürdüm, ne kadar süre düştüğümü bilmiyorum. Düşerken, düşmenin bana hissettirdiklerinin hoşuma gitmediğini anlamaya başladım. Düşmek midemi bulandırıyordu ve sevdiğim herkesi özlüyordum. Daha fazla düşmek istemiyorum artık dedim ve tersyüzü döndüm. Yeniden derin çukurun kenarında durdum. Derin çukura baktım ve artık kapanabilirsin dedim, o da kapandı. Biraz daha yürüdüm, mesafeyi bilmiyordum. Gündüzlerden ve gecelerden geçtiğimi biliyordum sadece, yağmurdan ve güneşten, aydınlıktan ve karanlıktan geçtiğimi biliyordum sadece. Hiç susamıyordum, hiçbir acı da duymuyordum. Ufka bakınca kendi kendime bir şaka yaptım: "Dünyanın dudakları incecik." Şakama güldüm.

Ufka yeniden bakınca tek başına bir şeklin bana doğru geldiğini gördüm ama korkmadım çünkü gelenin annem olduğunu biliyordum. Şekle yaklaştıkça annem olmadığını seçmeye başladım ama yine de korkmadım çünkü gelenin bir kadın olduğunu görebiliyordum.

Bu kadın bana yaklaştığında büyük bir dikkatle baktı bana, sonra ellerini havaya kaldırdı. Beni daha önce bir yerde görmüştü mutlaka çünkü, "Sensin demek. Şu işe de bakın. Sensin. Peki son zamanlarda neler yaptın bakalım?" dedi.

"Boyumun daha uzamaması için dua ettim," diyebilirdim.

"Hayırlı evlat taklidini doğru dürüst yapabilmek için annemin sözlerini can kulağıyla dinledim," diyebilirdim.

"Kasabanın dört bir yanında birbirlerini kovalamaktan yorgun düşen bir köpek sürüsü ay ışığının altında uyudu," diyebilirdim.

Onun yerine şöyle dedim. Son zamanlarda yaptıklarım: Sırtüstü yatağımda yatıyordum, ellerimi yukarı kaldırmış, parmaklarımı ense kökümde hafifçe birbirine kenetlemiştim. Biri zili çaldı. Aşağı inip kapıyı açtım ama kimse yoktu. Dışarı çıktım. Ya yağmur çiseliyordu ya da hava bol miktarda tozla doluydu ve toz nemliydi. Dilimi dışarı çıkardım, çisentinin ya da nemli tozun tadı devlet okulu mürekkebi gibiydi. Kuzeye baktım ve güneye baktım. Kuzeye doğru yürümeye başladım. Kuzeye doğru yürürken hızla ilerlemek istiyordum, o yüzden ayakkabılarımı ayaklarımdan çıkardım. Kuzeye doğru yürürken başımı kaldırıp yukarı baktım ve Venüs gezegenini gördüm ve "Güneş sönecek olsaydı ben bunu fark edene dek aradan sekiz

dakika geçerdi," dedim. Yapraksız bir ağaçta oturan bir maymun gördüm ve "Bir maymun. Şuna da bakın. Maymun," dedim. Bir taş alıp maymuna attım. Bunu gören maymun hemen taşın yolundan çekildi. Maymuna üç kere taş attım, maymun üç kere yer değiştirdi. Dördüncü defa taş attığımda maymun taşı yakaladı ve tekrar bana fırlattı. Taş sağ gözümün üst tarafından alnıma çarptı, derin bir kesik açtı. Kesik hemen iyileşti ama artık alnımdaki deri bana yapay geliyordu. Ne kadar olduğunu bilmediğim bir süreyle yürüdüm, sonunda engin bir suyun kıyısına geldim. Karşıya geçmek istiyordum, o yüzden tekne gelince ücretimi ödedim. Karşı tarafa geçince bir sürü insanın bir plajda oturduğunu gördüm, piknik yapıyorlardı. Hayatımda gördüğüm en güzel insanlardı. Her şeyleri simsiyah ve parlaktı. Tenleri simsiyah ve parlaktı. Ayakkabıları simsiyah ve parlaktı. Saçları simsiyah ve parlaktı. Giydikleri kıyafetler simsiyah ve parlaktı. Güldüklerini ve sohbet ettiklerini duyabiliyordum, bu insanlarla birlikte olmak istiyorum dedim ve onlara doğru yürümeye koyuldum ama yanlarına yaklaştığımda gördüm ki güzel değildiler, sohbet etmiyorlardı, gülmüyorlardı. Dört bir yanımda simsiyah çamurlar ve simsiyah çamurdan yapılmışa benzeyen insanlar vardı. Başımı kaldırdım ve gökyüzünün çok uzaklarda göründüğünü fark ettim, neyin üstünde dursam durayım uzanıp parmak uçlarımla göğe dokunamazdım. Buradan bir çıkabilsem diye düşündüm, böylece yürümeye başladım. Uzun bir süre yürümüş olmalıyım çünkü ayaklarım ağrımaya başlamıştı, kopacak gibiydiler. Ah şu virajı dönünce evceğizimi görüversem diye düşündüm, evimde yatağımı bulacaktım, hem de çarşafları yeni değiştirilmiş, tertemiz

yatağımı; mutfakta da annem ya da sevdiğim başka biri bana muhallebi yapıyor olacaktı. Ah keşke günlerden pazar olsaydı da kilisede oturuyor olsaydım, birinin bir ilahi söylediğini dinlemiş olsaydım diye düşündüm. Çok üzüldüm, o yüzden oturdum. O kadar üzülmüştüm ki başımı dizlerime dayadım ve kendi başımı okşadım. Çok üzgündüm ve bir daha üzüntüden başka bir duygu hissedebileceğimi hayal bile edemiyordum. Bundan hiç hoşlanmadım, dedim. Bunu yapmak istemiyorum artık. Böylece tekrar yatağımda yatmaya döndüm, tam o sırada kapının zili çaldı.

Karanlık

Karanlık inerken ne kadar da yumuşak. Sessizce iniyor ama yine de kulakları sağır edici çünkü karanlığın çökmesinin sesinden başka hiçbir ses işitilemiyor. Karanlık, fitili kesilip düzeltilmemiş bir lambadan dökülen kurumlar gibi iniyor. Karanlık gözle görülebilir ama aynı zamanda görülemez çünkü onu göremediğimi görebiliyorum. Karanlık küçük bir odayı, geniş bir tarlayı, bir adayı, bizzat benim varlığımı doldurabilir. Karanlık bana sevinç getiremez ama genellikle karanlığın içindeyken memnun olurum. Karanlık benden ayrılamaz ama sık sık karanlığın dışında durabilirim. Onu solumama karşın karanlık, hava değildir. Üstünde yürümeme karşın karanlık, yeryüzü değildir. Onu yiyip içmeme karşın karanlık su ya da yiyecek değildir. Karanlık damarlarımda akmasına karşın kanım değildir. Karanlık bir sürü katlı mekânıma girer, girmesiyle baskın sözler ve olaylar gerilemeye başlar, nihayetinde de ortadan kaybolurlar. Böylece ben de imha edilmiş olurum, biçimim biçimsizleşir, serbest akış halindeki maddenin uçsuz bucaksızlığının içinde eririm. O zaman karanlığın içinde silinmiş olurum. Artık kendi adımı söyleyemem. Artık kendimi işaret

edip "Ben" diyemem. Karanlıkta sesim sessizdir. O zaman, demek ki başlangıçta bizzat kendimdim, rastgeleliği varlığımdan dikkatle defetmiştim, sonra karanlık tarafından yutuldum, böylece onunla bir hale geldim...

Her günkü hayatımda bir an parlayıp sönen küçük neşeler mevcuttur: engin göklere doğru çevrilmiş bir yüz, incecik sesler kahkahalarını bastırırken küçük bir elden diğerine yuvarlanan kırmızı top; ufuktaki ince turuncu dilim, batan güneşten bir yadigâr. Uçsuz bucaksız dinginlik var, tir tir titriyor ve sabırsız taleplerle paramparça edilmeyi bekliyor.

("Ekmeğimi kenarları kesilmiş olarak yiyebilir miyim artık?"

"Kenarları olmayan ekmeği sevmeyi uzun süre önce bıraktım ben!")

İnsan göğsümün içine her türlü duygu hapsolmuş ve olan biten her şey bu duyguları dışarı çağırıyor. Bir keresinde aşağı baktığımda acayip biçimli, kül rengi bir nesne görüp o şeyin kendi ayağımın ufak bir parçası olduğunu ilk anda anlayamadığımda ne kadar korkmuştum. Daha sonra da o ânı ne kadar kudretli bulmuştum, öyle kudretliydi ki aynı anda hem kendimle bir bütündüm hem de hırpalanıp paramparça edilmiş, her bir parçanın diğer parçalar hakkında hiçbir şey bilmediği kırılgan bir madde gibi kendimden apayrı bir şey olduğumu hissetmiştim. Sonra sıradan ve tanıdık bir nesneye (şömine rafımın üstünde yanmamış halde duran lambama) sımsıkı sarılmıştım, ta ki dengemi yeniden bulana dek, artık küçük bir sandalın içinde tek başıma denizde, düzensiz ve acımasız dalgaların arasında olduğumu hissetmeyene dek. Peki yaradılışım

ne benim? Çünkü yapayalnızken tepeden tırnağa maksat, hamaratlık, kararlılık ve sağduyu kesiliyorum, sanki evrimsel tarihi kadimlerin en kadimi bir yere kadar geriye dönük olarak takip edilebilecek bir türün hayatta kalan son mensubuymuşum gibi; yapayalnızken derin sessizlikleri amansızca altüst ediyor, kıymetli maden damarı arayan madenciler gibi fırsatlar arıyorum. Hangi ışıltılı, daracık boşlukta nasıl ışıltılı bir şaşaa bulacağım? Çıplak, taşlı, dağlık yüzey yeşile kesmiş, göz alabildiğine uzanan bir çayır, bir de berrak sular fışkıran pınar, kaynağı bir muamma, uğuru ve güzelliğiyse sabit, avuntu arayan her türlü dertli varlığı kendine çekiyor. Ve tekrar tekrar, yürek insan göğsünde her zamanki gibi derinlere gömülmüş, dört odacığı sevgiye ve neşeye ve acıya ve çaresizlik içinde aralara giren küçük boşluklara açık.

Dar bir masada oturuyorum, uykuyla ağırlaşmış başım ellerime dayalı. Rüyamda amaçsızca yürüyen sürü sürü erkek gördüm, silahları ve gülleleri yanlarından gevşekçe sarkıyordu, haznelerdeki kurşunlar ve şarapneller tükenmişti. Açık bir arazide zaman zaman savaşmışlar, zaman zaman da bundan usanmışlardı. Evime gelen patikada yürümüşler, yürürken de güneşle yeryüzünün arasından geçmişlerdi; güneşle yeryüzünün arasından geçerken güneş ışığını karartmışlardı, gece derhal ve kalıcı olarak çökmüştü. Baygın kokuları benim için sürekli ve baş döndürücü bir zevk kaynağı olan çiçeklenmiş yoncaları göremiyordum artık; çayırda otlanan evcil hayvanları göremiyordum artık; hem avcı hem av olan, ihtiyatlı bir yaşam süren vahşi hayvanları göremiyordum artık; kızgın kıvılcımlardan bir girdabın arasında dikkatle hareket eden ya da örsün

ve körüğün üstüne eğilmiş haldeki demirciyi göremiyordum artık. Sürü sürü adamlar sessizlik içinde evimden geçip gittiler. Giderlerken nefesleri bir şifonyerin üstüne koyduğum çiçekleri alazladı, evin temellerini güçlendiren mermer sütunları çıplak elleriyle mahvettiler. Evimden çıktılar, hâlâ sessizdiler, geldikleri yönün aksi istikametine doğru bir tarlada yürüdüler, hâlâ güneşle yeryüzünün arasından geçiyorlardı. Bir pencerede durdum, ufukta küçücük bir nokta haline gelene dek sırtlarını seyrettim.

Çocuğumun yatağından yavaşça kalkmasını seyrediyorum. Odanın karşı tarafına gittiğini ve aynanın önünde durduğunu görüyorum. Dimdik, hasar görmemiş vücuduna yakından bakıyor. Cildinin rengi yok, küçük bir ışık demetinin içinden geçerken şeffaflaşıyor kızım. Gözleri yakut rengi, dönen küreler, birden bir esintiye kapılmış kömürler gibi yanıyorlar. Benim çocuğum bu! Çeneleri yeterince güçlü değilken yiyeceğini önce ben çiğner, sonra küçük küçük lokmalar halinde ona yedirirdim. Benim çocuğum bu! Kurumuş boğazının susuzluğunu gidermek için düzleşmiş göğüslerimde serin bir sıvı taşımalıyım. Bu benim çocuğum, gölgede oturuyor, başını müthiş bir neşeyle arkaya atmış, onun için yarattığım bir sevinç ânının keyfini uzatıyor.

Çocuğum kambur oğlana karşı merhametsiz, ağzı merhametsiz bir gülümsemeyle çarpılarak açılıyor, dişleri sivrilip ışıl ışıl parlıyor, damağı kemikli ve girintili çıkıntılı, oğlanın kamburunu okşamak için uzanırken çocuk elleri birden kırış buruş ve boğum boğum. Zorlayıcı, sıcak bakışlarından kıvranarak kaçan oğlan bir koruluğa sığınıyor ama kızımın artık

inanılmaz uzunluklara erişecek şekilde hükmedebildiği kolları çocuğu arayıp buluyor, sırtında dümdüz yatan uzun, ipeksi tüyleri çekiştiriyor. Yumuşak bir sesle oğlanın adını söylüyor, sesi çocuğun kulak zarını patlatıyor. Artık sağır olan oğlan tehlike uyarılarını duyamayacak, yön duygusu da mahvoldu. Yine de çocuğum dik bir kayalığın tam kıyısında onun oturması için bir kulübe inşa etti, böylece oğlanın aslında bildiği ama kendisini tam anlamıyla yutup tükettiği âna dek hakikaten bilemeyeceği bir kadere çarpa çarpa kendini yamyassı etmesini günbegün seyredebilecek.

Çocuğum, kanatları faydasız karabatakların mesken tuttuğu yerlerden ayrılmıyor, müthiş güzelliklere ve ecdat tarihine öyle meftun. Her şeyi serin ve yapış yapış bataklıklardaki zavallı ve tesadüfi başlangıçlarından itibaren muhteşem altın çağlarına, havaya ya da karaya ya da denize hâkimiyet kurdukları günlere dek takip ediyor, gizemli ırmak yığıntılarına gömülmüş üç beş parça kalıntılarını gözlüyor. İrfanın dokunmadığı şeyleri seviyor, işlenmemiş şeyleri seviyor ama bir yandan da her şeyin inşa edilmiş, her bir parçanın dikkatle üst üste yerleştirilmiş olmasını, bir şeyin güzelliğinin anısını yaşatması gereken hayırlı işi gölgede bırakmasını seviyor. Aylak aylak sahilde oturuyor, denizin altındaki denizi, hatta onun da altındaki denizi uzun uzun seyrediyor. Seslerin içindeki sesleri duyuyor, açık alanlarda çok yaygın görülen bir şeydir. Hayaleti hissediyor, bir atmosferden diğerine geçerken önce soğuk, sonra kısa bir süreliğine sıcak, sonra yeniden soğuk. Pek çok farklı fiziksel varlığın birbirinden nasıl beslendiğini gözlemlediği için umutsuzluk ona erişemiyor, ruhani boşluk da öyle.

Ah, bir ayağı karanlıkta bir ayağı aydınlıkta cüretkârca ayakta duran çocuğuma bakın. Bir gölden öbürüne giderken her özel duyuyu kendisi için ve kendi içinden hazmediyor. Çocuğum ölümden ölüme koşuyor, ölüm ona o kadar aşina bir durum ki. Onu uçucu bir varlığa, tehlikelere açık, şansın vahşetine maruz kalabilecek bir varoluşa çağırdım ama yine de uyuşturucu bir yeknesaklıkla geçen ve ardında pek çok müthiş hüzün sürükleyip getiren zamanı benimseyip kucaklıyor.

Sessiz sesi duyuyorum; karanlığın karşısında duruyor ama karanlığa muhalefet etmiyor çünkü çatışma doğasının bir parçası değil. Nefret gömleğimi sıyırıp atıyorum. Sessiz sese doğru sevgiyle gidiyorum. Umutsuzluk gömleğimi sıyırıp atıyorum. Sessiz sese doğru yine sevgiyle gitmeyi sürdürüyorum. Sessiz sesin içinde duruyorum. Sessiz ses beni sarmalıyor. Sessiz ses beni öyle bir sarmalıyor ki karanlığın hatırası bile siliniyor. Sessizliğin içinde yaşıyorum. Sessizliğin sınırı yok. Çayırlar çitsiz, aslanlar kıtalarda kol geziyor, kıtalar birbirinden ayrılmamış. Nehir düzlük arazileri kesiyor, akışı barajsız. Dağlar artık delip geçmiyor. Sessiz sesin içinde hiçbir gizemli derinlik ayırmıyor beni, hiçbir görüş alanı içimde özlem kıpırdanmasına yol açacak kadar uzak değil. Sessiz sesi duyuyorum, nasıl yumuşakça iniyor, varoluşun tamamı içine hapsolmuş. Sessiz sesin içinde yaşarken ben artık "ben" değilim. Sessiz sesin içinde yaşarken nihayet huzurluyum. Sessiz sesin içinde yaşarken, nihayet silinip gittim.

Annem

Annemin ölmesini dileyip de bunun ona verdiği acıyı görür görmez o kadar üzüldüm, o kadar çok gözyaşı döktüm ki etrafımdaki topraklar sırılsıklam kesildi. Annemin karşısına dikildim ve af diledim, o kadar içtenlikle yalvardım ki annem bana acıdı, yüzümü öptü, başımı göğsüne yasladı. Kollarını bana dolayıp başımı bağrına iyice bastırdı, bastırdı, nihayet havasız kalıp boğuldum. Belirsiz bir zaman boyunca nefessiz halde annemin bağrında yattım, derken bir gün annem kendine sakladığı bir sebepten ötürü beni silkeleyip attı, götürüp bir ağacın altına koydu, ben de yeniden nefes almaya başladım. Ona dik dik baktım ve kendi kendime, "Peki madem," dedim. Anında göğüslerim çıktı, önce küçük tümsekler halindeydiler, aralarında öyle bir ihtiyaç hasıl olduğu halde başımı yaslayabileceğim küçük, yumuşak bir boşluk kalmıştı. Annemle aramda daha önce döktüğüm yaşlar vardı şimdi, biraz taş topladım ve yaşların kenarını çevirdim, böylece küçük bir göl oluştu. Gölün suları kıvamlı, kara ve zehirliydi, öyle ki içinde sadece isim konulamaz omurgasızlar yaşayabiliyordu. Annemle ikimiz artık birbirimizi

dikkatle gözlüyor, birbirimizi sevgi ve muhabbet dolu sözlerle davranışlara boğmaya özen gösteriyorduk.

Annemin yatağına oturmuş, kendime şöyle adamakıllı bir bakmaya uğraşıyordum. Geniş bir yataktı ve geniş, zifiri karanlık bir odanın ortasında duruyordu. Oda zifiri karanlıktı çünkü bütün pencerelere tahta çakılmış, bütün çatlaklara siyah paçavralar tıkılmıştı. Annem birkaç mum yaktı, oda pembemsi, sarımsı bir ışığa boğuldu. Bizden çok daha büyük gölgelerimiz heyula gibi tepemizde yükseliyordu. Büyülenmiş halde oturuyorduk çünkü gölgelerimiz başka biri için yer açarmışçasına kendi aralarında bir boşluk oluşturmuşlardı. Aralarındaki boşluğu hiçbir şey doldurmadı, annemin gölgesi içini çekti. Annemin gölgesi, benim kendi gölgemin söylediği bir ezgiyle odada dans etti, sonra durdular. Gölgelerimiz baştan beri kâh incelmiş kâh kalınlaşmış, kâh uzamış kâh kısalmış, her açıyla düşmüşlerdi, gün ışığıyla kontrol ediliyor gibiydiler. Annem birden ayağa kalktı, mumları üfledi, gölgelerimiz kayboldu. Ben yatakta oturmaya, kendime adamakıllı bakmaya çalışmaya devam ettim.

Annem giysilerini çıkardı ve kısa bir süre önce keseli gırtlaklı sürüngenlerin karaciğerlerinden kızgın tavada eritilmiş yoğun, altın rengi yağla cildinin her tarafını iyice yağladı. Sırtında madeni renkli pullardan plakalar çıktı, bu yüzeye çarpan ışık bölünecek ve incecik noktacıklar halinde dağılacaktı. Dişleri upuzun beyaz boğazının ta arkasına kadar uzanan diziler halinde yeniden sıraya girdi. Annem başının üstüne sarılı saçlarını çözdü, sonra hepten kesti. Başını kocaman avuçlarının arasına alıp yassılttı, öyle ki alevler saçmaya başlamış gözleri başının tepesine yerleşti ve fırıl fırıl dönen iki top gibi döndü.

Annem sonra her bir tabanına iki çizgi çekmek suretiyle ayaklarını kavşaklara ayırdı. Bana da sessizce onu taklit etmemi emretti, böylece artık ben de beyaz karnımın üstünde, dilim sıcak havada dışarı çıkıp bir görünüp bir kaybolarak yol alır oldum. "Bak," dedi annem.

Annemle ikimiz denizin dibinde yan yana duruyorduk, kollarım gevşekçe annemin beline dolanmıştı, başım desteğe ihtiyacım varmış gibi güzelce omzuna yaslıydı. Kırılganlığıma inanmasını sağlamak için sık sık içimi çekiyordum; uzun, yumuşak iç çekişlerdi bunlar, sempati uyandırabileceğini bana uzun süre annemin öğrettiği türden iç çekişlerdi. Aslında kendimi her türlü zarara karşı bağışık hissediyordum. Artık çocuk değildim ama henüz kadın da değildim. Cildim daha yeni kararmış, çatlamış ve dökülmüş, nüfuz edilemez yeni kabuğum yerine iyice yerleşmişti. Burnum yassılmıştı; saçlarım aynı anda hem kafamın içine doğru bukleleniyor hem de kafamdan dimdik dışarı uzanıyordu; geri çekilebilir plakaların üstündeki dizi dizi dişlerim yerli yerindeydi. Annemle ikimiz sözsüz bir anlaşmaya vardık, ben güzel iç çekişlerimi yolladım, o da onları kabul etti; destek için ağırlığımı gitgide daha fazla vererek ona yaslandım, annem de omzunu sundu, omzu kısa süre içinde kalın bir kerestenin boyuna vardı. Uzun zaman geçti, o sürenin sonunda annemin denizin dibine kalıcı olarak yapıştığını görmeyi ummuştum. Annem yatıştırıcı bir jestle elini başımın üstünden geçirmek için uzandı ama ben güldüm ve büyük bir çeviklikle yana çekildim. Korkunç bir kükreme koyverdim, sonra kendime acıyan bir inilti çıkardım. Büyümüştüm ama annem daha büyüktü ve bu her zaman böyle olacaktı. Meyve

Bahçesi'ne yürüdük ve orada gönlümüzce yedik. Güneybatı kapısından çıktık, arkamızda her zamanki gibi küçük kurtçuk sürüleri bırakarak ayrıldık oradan.

Annemle vadiyi geçtim, istemeye istemeye. Otlayan bir kuzu gördük, kuzu ayak seslerimizi duyunca durup başını kaldırarak bize baktı. Aksi ve mutsuz bir hali vardı. "Kuzu aksi ve mutsuz," dedim anneme. "Doğama uymayan bir iklimde yaşamak zorunda kalsaydım ben de öyle olurdum." Annemle ikimiz mağaraya girdik. Karanlık ve soğuk mağaraydı burası. Ayaklarımın altında bir şeyin büyüdüğünü hissettim, o şeyi yemek için eğildim. Yıllarca öyle kaldım, ayaklarımın altında büyürken bulduğum her şeyi yemek üzere eğilmiş halde. Nihayet gözlerimde karanlığın en karanlığında görmeme olanak tanıyan özel bir lens çıktı, soğukların en soğuğunda beni sıcak tutan özel bir kürk tenimi bürüdü. Bir gün annemi bir taşın üstünde otururken gördüm. "Yüzünde ne kadar acayip bir ifade var," dedi bana. "Çok aksi, çok mutsuz bir ifade, sanki doğana uymayan bir iklimde yaşıyormuşsun gibi." Gülerek gözden kayboldu. Derin mi derin bir çukur kazdım. Derin mi derin çukurun üstünde güzel bir ev, zeminsiz bir ev inşa ettim. Kafesli pencereler yaptım, annemin en sevdiği pencereydi, kendisi kimselere görünmeden dışarıdan geçen insanlara bakabilmesi için mükemmeldi. Evi sarıya, pencereleri yeşile boyadım, annemin hoşuna gideceğini bildiğim renklere. Kapının hemen önünde durup annemden evi teftiş etmesini istedim. "Bir bak," dedim. "Beğenip beğenmediğini söyle." Annem göremediğim bir ağzın köşesiyle gülerek içeri girdi. Kapının hemen önünde durup dikkatle dinledim, annemin derin mi derin çukurun dibine

güm diye indiğini duymayı umuyordum. Annem onun yerine dört bir yana doğru yürüdü, hatta topuklarını havaya güm güm vurdu. Dışarı çıkıp yanıma gelerek, "Mükemmel bir ev," dedi. "Burada yaşamaktan şeref duyarım." Sonra gözden kayboldu. Çukuru doldurdum, evi yakıp kül ettim.

Annem uzadı da uzadı, muazzam bir boya ulaştı. Ben de uzayıp uzayıp muazzam bir boya ulaştım ama annemin boyu benimkinin üç katı. Atmosferde öyle kaybolup gidiyor ki bazen göğüslerinden yukarısını göremiyorum. Bir gün, deniz kıyısında oturduğunu, iki denizin birleştiği yeri yüzerek geçen çizgili balığın karnını okşamak için elini ta derinlere uzattığını görünce öfkeden kıpkırmızı kesildim. Ondan sonra sekiz dolunayın olduğu adada bir süre yalnız başıma yaşadım ve her dolunayın yüzünü annemin yüzünde görmüş olduğum ifadelerle süsledim. Bütün ifadeler beni seviyordu. Bu şekilde yaşamaktan kısa sürede sıkıldım ve annemin yanına döndüm. Öfkeden kıpkırmızı kesilmeme rağmen orada kaldım, annemle ikimiz ölü gölün karşılıklı iki kıyısında evler inşa ettik. Ölü göl aramızda uzanıyordu; içinde sadece dikenleri zehirli küçük omurgasızlar yaşıyordu. Annem onlara karşı, kendini sanki çok uzun süre önce çoktan aştığımız akrabalarla dolu bir odada birdenbire bulmuş gibi davranıyordu. Bense varlıklarından keyif alıyor, onlara isimler veriyordum. Yine de annemin yakın dostluğunu özlüyor, sürekli onun için ağlıyordum ama her günün bitiminde arkasında her biri ona yüksek sesle övgüler düzen inanılmaz ve büyük başarılarla eve döndüğünü gördüğümde öfkeden yeniden, bir daha kıpkırmızı kesiliyor, kızgınlıktan

parlıyordum. Nihayet yorgunluktan bitip tükeniyor ve derin mi derin bir uykuya dalıyordum, hayatımın rüyasız tek uykusuna.

Annem bir gün öteberimi topladığı gibi beni elimden tutup rıhtıma götürdü, bir gemiye bindirdi, kaptanın himayesine verdi. Annem bir yandan çenemi ve yanaklarımı okşarken bana birtakım teselli sözcükleri söyledi çünkü o âna dek birbirimizden hiç ayrılmamıştık. Beni alnımdan öptü, döndü ve yürüyüp uzaklaştı. O kadar çok ağladım ki göğsüm şişti şişti indi, annemin bana dönük sırtı karşısında daha önce sırtını hiç bana dönük görmemişim gibi bütün vücudum tepeden tırnağa sarsılıp titriyordu. Gemiden inmek için planlar yapmaya başladım ama geminin bir şömine rafını süsleyecekmiş gibi kocaman, yeşil bir şişenin içine hapsedilmiş olduğunu görünce uyuyakaldım, varacağım yere, yeni adaya varana dek uyudum. Gemi durunca indim ve ayakları, özellikle de ayak kemerinin kavisinin civarı benimkinin tıpkısının aynısı olan bir kadın gördüm. Yüzü benim alışkın olduğumdan tamamen farklıydı ama bu kadının annem olduğunu anladım. İlk başta büyük bir tedbirlilik ve nezaketle selamlaştık ama yan yana yürürken adımlarımız birbirine uydu, konuştukça seslerimiz tek sese dönüştü ve başka her açıdan tam bir ahenge kavuştuk. İşte o zaman bana bir huzur geldi çünkü annemin nerede bittiğini ve benim nerede başladığımı da, benim nerede bitip annemin nerede başladığını da anlayamıyordum.

Annemle ikimiz annemin evinin odalarında geziyoruz. Zemindeki her çatlakta hatırı sayılır bir olay var: Burada, sağlıklı görünen genç bir adam aniden düşüp ölmüş; şurada genç bir kadın babasına başkaldırmış ve bisikletiyle yasak âşıkların buluşma yerine giderken dik bir uçurumdan aşağı düşmüş,

çok uzun bir ömrün geri kalanı boyunca kötürüm kalmış. Annemle ikimiz bu evi beğeniyoruz, güzel buluyoruz. Odalar geniş ve boş, birbirlerine açılıyor, onları dolduracak insanları ve şeyleri bekliyorlar. Beyaz müslin eteklerimiz ayak bileklerimizin çevresinde rüzgârla şişiyor, kollarımız iki yanımızdan dümdüz aşağı sarkarken saçlarımız da sırtlarımızdan dümdüz aşağı sarkıyor. Annemin kolunun kıvrımına, sırtının kavisine, karın boşluğuna mükemmelen uyuyorum. Aynı kâseden yemek yiyor, aynı bardaktan su içiyoruz, uyuduğumuzda başlarımız aynı yastığa dayanıyor. Odalarda yürürken birleşip ayrılıyoruz, birleşip ayrılıyoruz, evrimimizin son evresine yakında gireceğiz.

Balıkçılar denizden dönüyor, avları bereketli geçmiş, annem o işin icabına güzelce bakmış. Dalgalar şıp şıp birbirlerine çarparken balıkçılar denizin sakinliğinden memnun. Annem balıkçıları bana gösteriyor, onların memnuniyeti benim için de memnuniyet kaynağı. Annemin muazzam genişlikteki kucağında oturuyorum. Bazen benim için saçlarından ördüğü bir yolluğun üstünde oturuyorum. Yeşil limon ağaçları yeşil limonların ağırlığıyla yerlere sarkıyor, çiçeklerinin kokusunu çoktan sürüdüm bile. Bir sinekkuşu karnımın üstüne yuva yaptı, doğurganlığımın bir işareti. Annemle ikimiz, taçyaprakları kesinlikle solup yok olmayan çiçeklerden yapılmış bir kameriyede yaşıyoruz. Denizin gümüşümsü maviliği işte şurada, üstü birbirini kesen keskin ışık demetleriyle dolu, keneotu çalısı kümelerinin üstüne yağan ılık yağmur işte burada, çayırlıkta hoplayan küçük kuzu işte burada, pembe ayaklarımı hoş tutan yumuşak zemin işte burada. Annemle ikimiz uzun süreden beri işte böyle yaşıyoruz.

Nehrin Dibinde

Demek manzara bu. Kalın bir bitki örtüsüyle kaplı, kocaman, sivri kayalıkların tehlikelerin en büyüğünü arz edebileceği, sadece en cesur, en kendinden emin, yere en sağlam basan ayakların keşfe çıkabileceği, içinden belki geniş bir ırmak akan, sadece kendini kudretli ve güçlü görmek için beslediği derin bir hırsla tehlike saçarak akarken dört bir yana doğru bükülüp kıvrılan ve derinlere dalan, bütün aylak derecikleri, bütün fıkırdayan çayları, yamaçlarla uzanan araziye düşmüş her yağmur damlacığını hoş karşılayıp önlerine kolay yollar açan bu ırmağın nihayetinde kabarıp kabarıp süratli, heybetli, delice akan bir su kütlesine dönüştüğü ve mutlak sessizliğin tam zıttı olan bir gürültüyle kükreyerek kenardan aşağı döküldüğü, sonra kusurlu kıvrımlar, küçük bir oğlancığın neşeyle arkasından sürüklediği bir oyuncak tarafından çizilmişe benzeyen kıvrımlar halinde kuru ve düz arazide aktığı, sonra düz araziyi amansızca fethederek açılmış patikalara, dik kayalıklara, ot kaplı yatağa sımsıkı sarıldığı dimdik dağlar; bir nehir bütün gün, bütün gün böyle akabilir, sonra kıvrıla kıvrıla giderek yeryüzündeki bir uçurumu, ölçülebilir derinlikte ve genişlikte bir çukurluğu

bulur ve sularını bir araya toplayıp orada göllenir: Ondan sonra alacakaranlık çöker çünkü gün sona erecektir; nehrin akışı durgunlaşmış, bir araya toplanmıştır, öyle ki kıyılarında sapasağlam yetişen, kabukları bembeyaz, gövdeleri eğri büğrü, dalları bir uçtan diğerine yapraklarla kaplı ve hep yukarı, hep yukarı uzanan ağaçlar suyun derinliklerinde yansır, bütün bunlara bir anlam verecek gözü, eli, ayağı bekler durur.

İyi ama ne olacak bu? Çünkü şimdi burada doğasının özünden mahrum bırakılmış bir dünyada yaşayan bir adam var. Küçük bir odada yalnızmış gibi yatağında yatıyor, bekliyor, bekliyor, bekliyor. Neyi bekliyor? Henüz tamamlanmadı, o yüzden neyi beklediğini tasavvur edemiyor. Başakları olgunlaşmış, patladı patlayacak haldeki buğday tarlalarını ve bu manzaranın insanı ne kadar mutlu edeceğini tasavvur edemiyor. Zıtların birlikteliğini, hatta ona bakılırsa zıtların varlığını bile tasavvur edemiyor. Göç yolculuğuna çıkmış kuş sürülerini, gündüzü gecenin takip edeceğini, mevsimlerin sonsuz bir döngüyle birbirini takip edeceğini ve bütün bunların sunabileceği güzellikleri, zevki ve amaç duygusunu tasavvur edemiyor. Sahil şeridini kasıp kavuran, hem insanları hem de taşınan yükleri paramparça eden, ticaretin sorunsuz akışını geçici olarak kesintiye uğratan rüzgârı tasavvur edemiyor. Sıkıcı gündelik bir işten başını kaldıran, kaldırmasıyla da yukarının ve aşağının bütünlüğü ve kendi ruhunun bu ikisinin arasında rahatça durması karşısında şaşkına dönen bireyi tasavvur edemiyor, aynı bireyin bir köşeyi aniden dönünce bir pencere camında asılı kalmış kendi şeffaf yansımasını görüvermesini ve mahcup bir hayranlıkla kendisine gülümsemesini de. Oyun oynayan kadınla çocuğu, onca sıklıkla insan mutluluğunun simgesi olarak görülen o manzarayı da tasavvur edemiyor,

felaketlerin çocukların soğuk ve ilgisiz bakışlarıyla karşılanacağını da. Bir pazar gününü tasavvur edemiyor, kilise çanlarının çınlamasını, ahenk içindeki meleksi sesleri, cemaatin birbirine nasıl sokulduğunu, teskin edici şükür dualarını, ilahi bir haşmetin nasıl uzun süredir özlendiğini de tasavvur edemiyor. Renkleri ve yoğunluğu çeşit çeşit duyguların nasıl hızla kabarıp yükseleceğini, katlanılamaz bir zirveye ulaşacağını ve nihayet akşam havasının sessizliğinde patlayacağını tasavvur edemiyor. İnsanlık tarihi denen dev çalkantıyı tekrar, tekrar, bir daha ve durmaksızın değiştiren şans eseri yapılmış keşifleri tasavvur edemiyor. Kafasında düşünceler karmakarışık ve rastgele bir silsile halinde birbirinin üstüne yığılıp beynini çelişkilere boğamaz. Bu adam hiçlik içinde oturuyor: Eksiksiz bir mekânda değil, boşlukta değil, karanlıkta değil, ışıkta değil ya da loşlukta değil. Hiçliğin içinde oturuyor, hiçliğin içinde, hiçliğin içinde.

Bakın! Bir adam karısından tam yarım saat sonra yataktan çıkıyor ve yıkanıp temizleniyor. Kendi elleriyle yaptığı bir sandalyeye, kendi elleriyle yaptığı bir masanın başına oturuyor. (Parmak uçlarında uçuk çikolata kahverengisi nikotin lekeleri var.) Karısı önüne bir kâse yulaf ezmesi, biraz peynir, tereyağı sürülmüş biraz ekmek, haşlanmış iki yumurta, kocaman bir fincan çay koyuyor. Adam yiyor. Keçiler, koyunlar, inekler otlağa götürülüyor. Bir köpek havlıyor. Adamın çocuğu odaya giriyor. Küçük kız o tarafa gidip babasının dizinin üstünde duran elini öpmek için eğiliyor, adam da kızının başını kaldırmasını bekleyip özellikle ıslattığı dudaklarıyla onu alnından öpüyor. Kız elinin tersiyle alnını kurularken adam gülüyor. Sonra karısını sımsıkı kucaklayıp kendine çekerek ona veda ediyor, kapıyı açıyor ve duruyor. Niçin duruyor? Ne görüyor? Karşısında kendinin

durduğunu görüyor, talaşların içinde dikilmiş, yere yeni kazılmış bir çukuru ölçüyor, bir parmaklığı oymalarla süslüyor, sütunlar dikiyor, bir kapının üstüne bir çocuk melek başı oyması yapıyor, bir sigara yakıyor, dudaklarını büküyor, yeni rendelenmiş bir tahtayı belli bir açıyla tutup tek gözünü kapatarak inceliyor, iki eli cebinde duruyor, başparmakları dışarıda, topuklarının üstünde ileri geri sallanıyor, küçük bir başarıyı gözden geçiriyor, tam yerine çakılmış son bir çivi. Eşiği geçip sonra bir daha geçerek ufka yerleşmiş olan öfkeli kırmızı renkteki güneşi seyrediyor, kuşların yuvalarına döndüğünü duyuyor, böceklerin gün ışığının son sıcaklığında dans ettiğini görüyor, şarkı söyleyen kendi sesi kulağına geliyor:

Gün bitti artık
Gece iyice yükseliyor
Akşamın gölgeleri
Gökyüzünü ele geçiriyor.

Bütün bunları görüyor (ve duyuyor). Peki kim bu adam aslında? Öylesine yalnız, gözleri bazen ateş saçan, kalbi ne tanıdığı ne de açıklayabildiği bir neşeyle anormal bir hızda atan. Bu adamın ne meziyeti var? Öte yandan, bunun ne önemi olabilir? Çünkü yarın meşe ağacı kesilip devrilecek, masa ayaklığı kırılacak ve ineğin toynaklarından zamk yapılacak.

Ama adam öyle dikiliyor işte, sonsuza dek, eşiği geçiyor, bir daha geçiyor, başı yukarıda, dik ve kibirle kaskatı; sonra gözleri başka yerlere kayıyor, adam görüyor, görüyor ve eziliyor. Önce havalanıyor, sonra ağırlıkla eziliyor, hep böyle. Huzur mu aramalı? Peki huzuru nerede aramalı? Yaşayan fosillerin peşine düşüyor. İşte deniz helezonunun sedefli kabuğu, eski bir teneke kutunun içinde renkli tebeşirlerin, kurumuş mürekkebin

ve bir silginin arasında yatıyor, denizde mutluluk içinde geçirilmiş bir günün yadigârı. Yassıkurt artık bir asalak. Düşün. İşte yeryüzü, kabuğu görünüşte durağan, atmosferi ılımlı. Yine de burada muazzam irilikte yığın yığın kaya var, artık geri çekilmiş engin denizlerin basıncıyla yarılmış, aşınmışlar. Geniş altın damarları, fokurdayan sülfürlü pınarlar, kızgın lavla kaplı dağlar da var; birtakım mağaraların zemininde kara toz, onun altında zengin killi tabaka, katmanların arasına da kanatlı vahşi hayvanların tel tel tüyleriyle omurgasızların kalıntıları sıkışmış. "Peki ben nerede olmalıyım?" diye soruyor bu adam. Sonra, "Bedenim, ruhum," diyor. Ama gözlerini çabucak kaçırıyor ve kendini yoklamaya girişiyor, ellerini sıkı sıkı göğsüne bastırmış. Bir kez daha eşikte duruyor ve başını kaldırıp bakınca karısının kahverengi fötr şapkasını ona uzattığını görüyor (kendisi şapkayı unutmuştu); çocuğu sokakta karşıdan karşıya geçiyor, okul yolundaki çocuk kalabalığına karışıyor, kırık dökük cümlelerden, yanlış telaffuz edilen sözcüklerden, kahkahalardan, yeni yeni filizlenen kötülükten ve bol bol enerjiden müteşekkil bir karışım. Kendi elleriyle inşa ettiği eve, raflarda duran okuduğu kitaplara, tohumdan ekip yetiştirdiği meyve yüklü ağaçlara, kendi temin ettiği yiyeceklerle dolu kilere bakıyor. Vücudunun ağırlığını bir ayağından diğerine aktarıyor, kararsızlık içinde ama bir yandan tartıyor, tartıyor... Bir elinde boşluğu ve özlemi, diğerinde de tatmin edilmiş arzuları tuttuğunu hayal ediyor. Şefkati ve sevgiyi, inancı ve umudu ve evet, iyiliği düşünüyor. Sıradan şeylerdeki güzelliğe kafa yoruyor: Deniz denen devasa, ışıltılı su kütlesinden yükselen güneş, her gün yeni baştan yapılmış gibi, ilk defa doğuyormuş gibi doğuyor. Adam ensesinde serin rüzgârı hissedince yüreğinde, "Tekrar şarkı söyle.

Şimdi söyle," diyor. Ama bir yandan bütün bunların beyhudeliğini bir daha, bir daha hissediyor. Çünkü önünde öyle ürkütücü bir sessizlik, öyle bir enginlik uzanıyor ki enini, boyunu ve derinliğini ölçmek imkânsız. Hiçlik.

Dallar kurumuştu; bir sinek ölü vaziyette dallardan sarkıyor, narin gövdesi rüzgârda güzel bir entarinin kalıntıları gibi çırpınıyordu; bir böcek sineğin gövdesiyle karnını doyurmuştu ama şimdi o da ölü vaziyette yatıyordu. Ölüm üstüne ölüm üstüne ölüm. Her şey ölü vaziyette yatıyordu. Nehirden itibaren uzanan topraklar artık yemyeşil bir çayır değildi, kurumuş, her tarafa yayılan, birbiriyle kesişen minicik yarıklar halinde çatlamıştı; gözlere ziyafet değilse de yine de güzeldi ama yine de ölü, ölüydü. Bir zamanlar yaşamış her şey ölü vaziyette yatıyordu, yaşayacak her şey de ölü vaziyette yatıyordu. Kendi mevsimini yaşamış ya da yaşayacak her şey. O mevsimin beş milyar yıl ya da beş dakika sürmesi neden önemli olsun ki? İşte şurada, ölü, karanlığa karışıp gözden kaybolmuş, hayattan sürgün edilmiş. İlkin kısa bir süre yaşıyor, ardından ebediyen ölü. Buna karşı nasıl da boş yere mücadele ettim. Çabaladım, çabaladım, gece ve gündüz. Burada bir ev inşa edildi. Burada hayırlı bir iş denen bir şeyin anısını yaşatmak için, hatta belki sıradışı özellikleri olan bir kadının ve o kadının sevdiği ve yaptığı her şeyin şerefine bir anıt dikildi. Şurada birkaç çocuk var, boğuldukları sevgi ve ilgi selinin ölçülmesi mümkün değil. Ev ortadan kayboldu artık. Anıt ortadan kayboldu artık. Çocuklar sessiz artık. Evi hatırlıyorum, anıtı hatırlıyorum, çocukları karanlığın sonsuzluğundan gelsinler diye çağırıyorum, bazen, kısa bir süre için ortaya çıkıyorlar ama her zaman hafifçe bulanık görünüyorlar, sanki kül yığınlarının arasından kesilip biçilmiş, yaralanıp

berelenmiş, parçalar halinde ya da büyük parçaları eksik vaziyette çıkıp gelmişler gibi: Mesela kurdeleler yok artık, çocukların saçında kurdele yok. En sevdiğim bu çocuklardı, anıttan çok, evden çok onları severdim, bir zamanlar o kadar güzellerdi ki olağanüstü, insanüstü kabul edilirlerdi. Geçmiş öldü. Gelecek de ölecek. Şimdi gözlerimin önünde duranlar, arkamı döndüğüm anda onlar da ölecek. Gözyaşı dökmeli miyim? Hüzün ölümün mütemmim cüzüdür. Her an, bir zamanlar düşündüğüm kadar kırılgan ve uçucu değil. Her an sert, her an kalıcı, bu sayede de içinde yasını tutmam gereken çok şey barındırıyor. İşte bu yüzden, yaşamın bir ihlal olduğu, bir şeyi güzel diye kabul etmenin bir ihlal olduğu, bir şeyin hakikat, dolayısıyla da inkâr edilemez olduğuna inanmanın, işte bunun ihlal olduğu ve evet, bütün görünüşlerin sahte olduğu bana söylenen ne acı sözler. Ezelden beridir kendimi yeni doğmuş, inkâr edilemez bir hakikatle ve güzellikle dolu, sonsuz dediğim bir ışık dünyasında, hiçbir şekilde bir sonu olamayacak bir dünyada yaşar kabul ederken bana söylenen ne acı sözler bunlar. Artık pişmanlık nedir biliyorum. Ve o da ölmeye mahkûm. Peki neden pişmanlık duyuyorum? Ölümün varlığı hakkında bilgi sahibi olduğum için değil elbette. Çünkü bilgi iyi bir şeydir, bunu sen söylemiştin. Pişmanlık duyduğum şey, ölümün karşısında, olup biten ve olup bitecek her şeyin karşısında çaresiz kalacak olmak; bildiğim, tanıdığım her şeye boyun eğdiren irademin, ölüm karşısında sabahın erken saatlerinin esintisine kapılmış bir iplik parçasıymış gibi çaresiz kalması.

Peki! Burada küçük bir yaratık yaşardı, yerde oyduğu küçük höyüğün içinde hem dişi hem erkek olarak yaşardı, gövdesi tepeden tırnağa kısa tüylü, geniş çizgili, tarla sarısı ve tarla

mavisi renkli bir kürkle kaplıydı. Bir keresinde bir bal arısını kovalamıştı, arı arıca bir öfkeyle ve korkuyla yaratığın ağzının köşesini soktuğunda acı o kadar katlanılmaz derecede nefis oldu ki bu yaratık bir daha asla bal arılarının peşine düşmedi. Yaşadığı höyüğün etrafını çeviren geniş alanda yürüye yürüye dolaştı durdu. Yaşadığı höyüğün etrafını çeviren geniş alanda yürüye yürüye dolaşıp dururken, ayaklarının otların arasına gömülmesini seyretti ve otların baskıya boyun eğerken çıkardığı hafifçecik sesi duydu ve bunları görüp duyunca katlanılmaz derecede nefis bir baskı hissetti ve katlanılmaz derecede nefis baskı bu yaratık için her seferinde yeniydi. Yaratık böyle yaşayıp gidiyor, her katlanılmaz derecede nefis zevki, ağza alınmaz, karanlık bir hafızada biriktiriyor, belki günün birinde anıları bir zindana atmayı ya da kadim bir cenaze ateşinde hepsini yakmayı veya onları çorak topraklara sürmeyi umut ediyordu ama şimdilik anıları bu şekilde saklıyordu. Sonra yaratığın sakladığı bütün katlanılamaz derecede nefis zevkler serbest kaldı, zaman geldi, zaman geçti, sanki yepyeniydi, henüz doğmuştu. Yaratık, ölçüldüğü takdirde bir göz açıp kapamadan daha kısa ya da yüz binyıldan daha uzun olmadığı anlaşılacak bir zaman süresince böyle yaşadı. Bu yaratık, höyüğünün içinde ve dışında yaşıyor, hatırlıyor ve unutuyordu, acı ve zevk son derece eşit şekilde dengelenmiş, her birine yaratığın doğal olduğu kanaatine vardığı neticeler tayin edilmişti ama yine de günün birinde yaratık ortadan kayboldu, varlığına dair etrafını çevreleyen karanlığın içinde hafifçe ışıldayan bir noktadan başka hiçbir şey kalmadı geride. Bunu keşfettim, benim için ne kadar doğal hale geldiğini de keşfettim. Bunu keşfettim, hayalet değil, bir zamanlar burada durmuş bir şey. İşte sana gösteriyorum. Onuruna bir

anıt dikmek için yanıp tutuşuyorum, tozdan yapılma bir şey olsun çünkü artık (ve ne kadar erken, ne kadar erken) tozun hakikatte ne olduğunu biliyorum.

"Ölüm doğaldır," demiştin bana, gayet aldırışsız, dümdüz bir sesle, sonra güldün, öyle keskin bir kahkahaydı ki kulak zarlarımın yırtıldığını hissettim, benimle alay edildiğini hissettim. Yine de bir ağacın doğal olduğunu görüyorum, denizin doğal olduğunu, ötücü bir kuşun cıvıltılarının ötücü kuş için doğal olduğunu anlıyorum. Ağacı kendi gözlerimle görüyorum, kolları geniş bir alana yayılmış, olgun meyvelerle ağırlaşmış, kökleri zengin toprağa sapasağlam tutunmuş, bu da bana doğal geliyor. Küçük ölçekli gelgit evresindeki denizi kendi gözlerimle görebiliyorum şimdi, yüzeyi çarşaf gibi, sakin; derken bir an sonra bir esintidir çıkıyor, yumuşak; küçük kırışıklıklar birbirine eklenen dalgacıklara dönüşüyor, bu da bana yine doğal görünüyor. Ve ötücü kuş cıvıl cıvıl cıvıldıyor, özel bir rahatsızlık veriyor, gerçi akşam sineğinin verdiği rahatsızlıkla bir değil elbette ve bu özel rahatsızlık genellikle görmezden geliniyor, bundan daha doğal ne olabilir? Öte yandan ölümün ağaçla, denizle, ötücü kuşla hiçbir bağlantısı yok. Ölüm daha ziyade dünyanın görünmez ekseninde dönüp durmasına benziyor, hem de nasıl, öyle ki elimi uzatıp dünyayı durdurmak isteyebilirim, gidonunun üstünde baş aşağı duran bir bisikletmiş gibi, tekerlekleri yanından geçen aylak bir çift el tarafından çevrilmiş gibi dönüyor, sonra yine oradan geçen bir başka çift aylak el tarafından durduruluyor. Yaşamın kaçınılmaz tarafı ölümdür, ölüm içinse yaşam kaçınılmaz değil. Kaçınılmaz. Bu sözcük dilimde nasıl ağır. Şunu öğreniyorum: Bir solucan bir bahçede bir oyuktan öbürüne sürünüyor, sefil gövdesi titreyip duruyor, yukarıda bir

yerde kanat çırpan sıradan herhangi bir kuşun keskin, açık gagasını korkuyla bekliyor; kuş sonra açık havada yükseliyor, kanatlarını açıp görkemle uçuyor, uçan bu kuş ne kadar asil, ne kadar muzaffer ama bakın, at sırtında bir çocuk geliyor, vücudu gergin ve hevesli, elinde bir okla yay, iyi nişan alıyor, hedefi buluyor, işte böylece kuş ölüyor. Solucan, kuş, çocuk. Peki çocuğa ne oluyor? Sonu sayısız biçimde gelebilir. Yaşamdaki ölümü bir kez daha öğreniyorum.

O zaman yaşam, karanlıkta kuvvetle çakılan bir çakmaktaşı gibi şiddetli bir ışık patlaması mı? Öyleyse, günle gün arasında var olmak için sürekli çabalamam gerek. Kendimi çocuk halimde görüyorum. Ne kadar sevildiğimi ve ne kadar sevdiğimi. Başımın en ufak bir çevrilişini, alnımdaki her kırışığı, dudaklarımı her aralayışımı hatırlıyorum, hiçbirini unutmuş değilim. Kendimi ne kadar sevdiğimi ve annem tarafından ne kadar sevildiğimi. Annem sıradan yemeklerin menşei konusunda çetrefil masallar uydururdu, sırf o yemeği yiyeyim diye. Annem bir yerdeki basamaklara oturmuş, geniş mi geniş eteği kat kat üst üste yığılmış, ayrık duran bacaklarının arasından aşağı dökülüyordu, bense biraz uzakta oynuyordum, omzumun üstünden arkaya bir bakış attım ve annemin yüzünü, benim için onca mucizevi güzellikteki yüzünü gördüm: Dudaklar ilk dördün ve son dördün halindeki aya benziyor, kemikli kemerli, heyecanlı durumlarda iyice açılan ve gözle görülür biçimde titreyen geniş kanatlı bir burun, kulak memeleri iri, yumuşak ve ipeksi, onları işaret ve başparmaklarımın arasında sıkıştırmaktan ne zevk alırdım. Bu güzelliğe nasıl da tapardım. Çocuk yüreğimde ona daima, "Evet, evet, evet," diyeceğim. Ve omzumun üstünden bakarak ona bir kez daha sevgi ve delice

hayranlık sözcükleri göndereceğim sessizce ve karşılığında ondan yine sessizce sevgi ve delice hayranlık sözleri alacağım. Bir keresinde, on ikişerli sıralar halinde dizilmiş otuz altı kızla bir platformda durmuştum, kızların hepsi bellerine sırmalı yeşil kuşaklar bağlanmış beyaz ketenden birörnek elbiseler giyiyordu, hepsinin yüzü volkanik adaların kumsallarında bulunan taşların rengindeydi, olanca içtenlikleriyle, neredeyse kusursuz bir ahenk içinde, zihinleri herhangi bir yorumdan azade halde söylüyorlardı şarkıları:

Yüksek tonozlu odacığımızda
Hazırlarız büyüleri
Bu açık havalarda
Yapamayız bu zehirleri

Hayatın olabileceğini düşündüğüm şeyler tekrar tekrar içime doluyor, memnuniyet, neşe ve sevgi dolu fevkalade anlar birbiri ardına sökün ediyor ve sıradışı bir zincir oluşturuyor: Sırayla söylenen bir ilahi. Ah, yürüdüğüm ve çana benzeyen, kırmızının, altının ve mavinin envai çeşit tonundaki, gündüz rüzgârında salınan ve sonlarını bilmediğim için uzaklaşmakta hiç zorluk çekmediğim küçücük çiçeklere durmadan baktığım, baktığım tarlalar.

Nehir ağzına yürüdüm, o sıralarda hâlâ yeşil limon ağacı koruluğunun yakınlarındaki o eski yerdeydi. Su berrak ve durgundu. İçine baktım ve nehrin dibinde bir ev gördüm, sadece tek göz bir evdi, çatısı A biçimindeydi. Ev, kaba saba, ağır, boyanmamış kerestelerden yapılmıştı, çatıysa galvanize demirdi ve kırmızıya boyanmıştı. Evin dört bir yanında dört penceresi, bir tane kapısı vardı. Kapı da, pencereler de açıktı ama içerideki hiçbir şeyi göremiyordum, içeride ne olduğunu görme isteğim de

yoktu. Evin dört bir yanında geniş yeşillikler uzanıyordu, yeni biçilip eşit boya getirilmiş yeşil otlar. Aynı boydaki yeşil, yemyeşil otlar evden itibaren başlıyor, ölçemediğim ve bakarak anlayamadığım bir mesafe boyunca göz alabildiğine uzanıyordu. Yeşil, yemyeşil otların ötesinde bir sürü çakıltaşı vardı, taşlar uzun yıllar boyunca suyun içinde kalmış, sonra da kurusunlar diye güneşe serilmiş gibi gri-beyazdı. Onların da boyu birbirine eşti, öyle bir arada yatarlarken otlarla tam bir tezat oluşturuyorlardı. Sonra, otların bitip çakılların başladığı çizgide çiçekler vardı: Sarı ve mavi süsenler, kırmızı gelincikler, zerrinler, kadife çiçekleri. Yabani çiçekmiş gibi, hiçbir el onlara rehberlik etmemiş, sınır bilmeyi öğretmemiş gibi birbirlerine dolanarak büyüyorlardı. Suda başka hiçbir canlı yoktu, kuş yoktu, omurgalılar, omurgasızlar yoktu, narin böcekler yoktu ve su, doğal bir nehir nasıl akıyorsa öyle akmasına karşın dipte gördüklerimin hiçbiri hareket etmiyordu. Otlar küçük küçük tutamlar halinde hafifçe eğilmiyordu; çiçeklerin taçyaprakları titreşmiyordu. Yine de her şey çok sahiciydi (yani kendi kendilerine sahicilikle bağlıydılar) ve gördüğüm şeylerin suretler ya da temsilciler olmayıp sahici olduğuna kuşkum yoktu. Otlar ottu ve herhangi bir özelliği olmayan ottu. Otun yeşili yeşildi, öyle olduğunu, kısmen yeşil ya da yeşilimtırak olmadığını, yeşil olduğunu, bütün diğer yeşillerin geldiği yerden gelmiş bir yeşil olduğunu biliyordum. Nehrin dibinde öyle kıpırtısızca yatan her şey için aynı şey geçerliydi. Her şey oradaydı, resim gibi değillerdi, sahiciydiler ama başka türlü bir sahicilikleri vardı, daha önce hiç görmediğim türden bir sahicilik. Sonra yeni bir şey fark ettim: Mesele, her şeyin içinde bulunduğu aydınlıktı. Sanki güneş benim bulunduğum yerden doğru parlamıyordu da çimenlerle

çakıltaşlarının ta ötesindeki ve altındaki bir yerde ışıldıyordu. Işık ne acayipti, nasıl da her şeyi dolduruyor ama yere tek bir gölge bile düşürmüyordu. Önümde duran şeye merak ve hayret içinde baktım, baktım. Bunun benim için ne anlamı olmalıydı? Peki anlamını öğrenmek için ne yapmam gerekiyordu? Tek kapıda bir kadın göründü. Hiçbir şey giymemişti. Saçları uzun ve simsiyahtı, kadın öyle durmalarını emretmiş gibi başından ileri doğru dümdüz bir çizgi halinde uzanıyordu. Yüzünü göremiyordum. Ayaklarını görebiliyordum, ayak kavislerinin yüksek olduğunu da görebiliyordum, eskiden yüksek dağlara tırmanmaya alışkındı sanki. Teni kahverengi kil rengindeydi ve kadın fırına koyulmak üzere olan bir heykele benziyordu, sıvıydı ve ışıldıyordu. Otların bittiği ve çakıltaşlarının başladığı yere doğru yürüdü. Belki çok uzak bir mesafeydi, yürümesi çok vakit aldı ama yine de kadın hiç yorulmadı. Yeşil otların bitip çakıltaşlarının başladığı yere vardığında durdu, sonra gözlerini ta uzaklardaki bir parıltıdan korumak istermişçesine sağ elini alnına kaldırdı. Parmak uçlarında yükseldi, vücudu bir taraftan diğerine salındı, durduğu yerden çok, çok uzaktaki bir şeye baktı. Dizlerimin üstüne çöküp ben de baktım. Kadının gördüğü şeyin ne olduğunu ancak uzun süre sonra görebildim.

Güneşle ayın aynı anda parladığı bir dünya gördüm. Daha önce hiç görmediğim bir biçimde görünüyorlardı, güneş Güneş'ti, bir sürü yıldızın arasındaki, öngörülebilir bir döngüsü ve öngörülebilir bir sonu olan bir yıldız değil, Lütfun ve Amacın yarattığı bir şeydi; ay da Ay'dı, gezegensel evrim teorisinin nesnesi bir cisim değil, Güzelliğin ve Amacın yarattığı bir şeydi. Güneşle ay, her şeyin üstünde eşit olarak parlıyordu. İkisi birlikte ışığı oluşturuyordu ve ışık her şeyin üstüne düşüyordu, her şey

de ışık her birinin içinden geçerek hiçbir şeyin saklanmasına izin vermiyormuş gibi şeffaf görünüyordu. Işık parlıyor, parlıyor, aydınlatıyor, aydınlatıyordu ama hiç gölge yoktu. Bu dünyada, bu yeryüzü parçasında gündüz yoktu, gece yoktu. Mevsimler de yoktu, o yüzden kaçınmak için saklanmak gereken fırtınalar ya da soğuk da yoktu. Ve bu dünyada su götürmez bir sahicilik ve amaç ve güzellik bahşedilmiş pek çok şey vardı. Yalçın dağlar vardı, vadiler vardı, denizler vardı, çimenlik ovalar vardı, çöller vardı, nehirler vardı, ormanlar vardı, omurgalılar ve omurgasızlar vardı, memeliler vardı, sürüngenler vardı, kara ve su hayvanları vardı ve kuşlar vardı. Ve hepsi henüz bölünmemiş, henüz incelenmemiş, henüz numaralandırılmamış ve henüz ölmemiş bu dünyada yaşıyordu. Bu dünya kendisini bana sergiledikçe ona baktım (ne kadar yeni, ne kadar yeni) ve oraya gitmeye can attım.

Karanın ve denizin yukarısında durdum ve geri dönüp nehir ağzının kıyısında duran kendime baktım. Yüzümün yuvarlak biçimli olduğunu, irislerimin neredeyse gözlerimin tamamını kapladığını, gözlerimin sarı renkli ve siyah renkli benekli kahverengi olduğunu, ağzımın büyük ve kapalı olduğunu, burnumun da büyük olduğunu, burun deliklerimin kırık halkalar olduğunu gördüm; kollarım uzun, ellerim büyüktü, damarlarım cildimi kabartıyordu; bacaklarım uzundu ve biçimlerine bakılırsa uzun mesafeler koşmaya alışkındım. Kafamdan çıkan saçlarımın upuzun ve karmakarışık olduğunu gördüm, sanki bir sürü dalı olan acayip bir ağaçtım. Cildimi gördüm, rengi kırmızıydı. Ateş doğru düzgün beslendiğinde alevlerin büründüğü kırmızıdandı, karanlık bir yerde tek bir ateş yandığında alevlerin büründüğü kırmızıdandı, ateş rahat bir odada yandığında

alevlerin büründüğü kırmızıdan değildi. Kendimi bir camın ardından bakıyormuşum gibi apaçık gördüm.

Karanın ve denizin yukarısında durdum ve bir zamanlar kendimi nasıl biliyorduysam artık öyle olmadığımı hissettim. Etten ve kandan ve kaslardan ve kemiklerden ve dokulardan ve hücrelerden ve hayati organlardan yapılmamıştım, kendi irademden müteşekkildim ve irademin mutlak hâkimiydim. Ondan sonra denize girdim. Deniz renksizdi, önceden tanıdığım her şeyden yoksundu. Hiç akıntısı olmadığı için durgundu. Yeni dökülmüş kan gibi ılıktı, içinde her zaman öyle yaparmışım gibi, deniz benim için tam anlamıyla doğal bir elementmiş gibi hareket ettim. Derin mağaralardan geçtim ama karanlıktan ve ani dönüşlerle değişikliklerden yoksundular. Geniş sırtların ve devasa taş yığınlarının üstünden aştım, eğildim ve en derin yere dokundum; kendimi uzattım ve uçsuz bucaksız kristal bir ovayı bir uçtan diğerine kapladım. Burada hiçbir şey yaşamıyordu. Burada hiçbir bitki yetişmiyordu, hafızasında büyük bir gayretle yiyecek arayan avcılara ve avlara dair atalarından kalma anıları olan dev gibi, keskin dişli yaratıklar yoktu, suyu dalgalandıracak ani rüzgâr değişiklikleri yoktu. Bu su ne kadar da güzeldi. Hiçbir korku duymamam ne kadar güzeldi. Bir havzanın kıyısına oturdum. Kaygısız bir tavırla ayaklarımı bir ileri bir geri salladığımı hissettim, sanki bütün günü başı aritmetik problemlerine eğilmiş halde geçirmiş bir çocuktum da şimdi ateş kırmızısı ve altın rengi açmış çiçeklerle dolu bir bahçede, etrafımda şakıyan kuşların, otlaktan eve dönerken meleyen keçilerin sesleriyle, mutfaktan gelen ve hiç kuşkusuz akşam yemeğinde puding olduğunu işaret eden vanilya kokularıyla oturuyordum, gözlerim bir oraya bir buraya dönüyor ama öyle belli

bir şeye takılıp kalmıyordu, hiçbir şeyin bilincinde olmayan bir zihin, mutluluk yok, memnuniyet yok, yakında gelecek geceye dair bir hatıra da yok.

Havzanın kenarında ayağa kalktım ve hareket ettiğimi hissettim. Ama nasıl? Ayaklarım yoktu ki, ellerim de yoktu, başım ya da kalbim de. Bütün bunlar (ayaklarım, ellerim, kalbim, başım) bir zamanlar yerli yerindeydi de şimdi kopartılıp alınmıştı, sanki birtakım kıymetli elementlerle dolu kocaman bir fıçıya bir daha, bir daha, tekrar tekrar batırılmıştım da sonunda henüz bir isim vermediğim bir şeye dönüşmüştüm. Dönüştüğüm şey benim için o denli yeniydi ki ona bir isim vermemiştim, tek bildiğim varlığımda acı ya da zevk olmadığıydı, varlığım doğuda veya batıda veya kuzeyde veya güneyde ya da yukarıda yahut aşağıda değildi, geçmişte ya da şimdiki zamanda veya gelecekte de değildi, gerçek ya da gerçekdışı değildi. Bir prizmaymışım gibi durdum, çok yüzlü ve şeffaftım, bana ulaşan ışığı kırıyor, yansıtıyordum, asla yok edilemeyecek ışığı. Ve o kadar güzelleştim ki. Yine de bu güzellik pek çok asrı harabe halinde geçirdikten sonra görülen bir antik şehrin ya da saçını yeni taramış bir kadının veya hazine arayan bir adamın yahut doğar doğmaz ağlayan bir çocuğun veya ışıl ışıl beyaz bir tabakta tek başına duran yeni koparılmış bir elmanın, veya beklenmedik bir sağanaktan artakalan (ağaçların çıplak dallarından nazlı nazlı sarkan) ufacık su damlacıklarının ya da dünyevi havada yükselen sinekkuşunun kanatlarıyla çıkardığı sesin güzelliği gibi bir şey değildi.

Peki içinde durduğum bu ışık neydi? O zaman yürek uzaklardaki karanlıklarla çevrili o küçük ışıltılı şeyi nasıl kendi başına arzulayacak ve onun peşine düşecek, o zaman yürek o mesafeyi

aştıktan sonra ışıltılı küçük şeyi yürekle ışıltılı şey birbirinden ayırt edilemez hale gelene dek nasıl sarmalayacak ve böylece karanlık azalacak? Çünkü şimdi bir kapı aniden itilip açılabilir ve sabah ışığı içeri hücum edebilir, bana yaratılışın yanı sıra doğası amansız, varoluşun bireysel isteklerinin hiçbirini umursamayan ve geleceği de geçmişi de bilmeyen bir gücü gösterebilir. O zaman tarafsızlığını şimdi de başka zaman da kavrayamayacağım ve kabul edemeyeceğim bir varlığa inanmaya başlayabilirim. Ben ne zaman ortadan kaldırılacağım diye soruyorum, kemiklerimden bile tanınamayacak hale gelmem ne zaman? Taşların ve dağların sessizliğine imreniyorum. Böylece çukurumdan, güvenle kapattığım çukurumdan, açığa vurmak istemediğim bütün marifetlerimi kapattığım çukurumdan çıkıyorum ve bu çukurdan çıkınca bir odaya giriyorum ve lambanın yandığını görüyorum. Lambanın ışığında birtakım kitaplar görüyorum, bir sandalye görüyorum, bir masa görüyorum, bir dolmakalem görüyorum; olgun meyvelerle dolu bir kâse görüyorum, bir şişe süt, tahtadan yapılmış bir flüt, giyeceğim giysiler. Ve lambanın ışığında bunları gördüğüm sırada, hepsi dayanıksız ve geçici bu şeyleri gördüğümde insani gayretlerin ürünü olan her şeye, gelmiş geçmiş olan ve gelip geçecek her şeye, yok olacak ve ardında hiçbir iz bırakmayacak her şeye ne kadar derinden bağlı olduğumu anlıyorum. İşte o zaman o şeyler üstünde hak iddia ediyorum, benim onlar ve sağlamlaştığımı, bütünlendiğimi hissediyorum, ismim ağzımı dolduruyor.

Jamaica Kincaid'in edebiyat dünyasında attığı ilk adım olan *Nehrin Dibinde*, düzyazı şiirleri andıran birbirine bağlı öykülerden oluşan bir derleme. Afro-Karayipli bir kızın gözünden anlatılan bu metinler, çocukluğun yitimi, anne-kız ilişkilerinin çalkantılı doğası, doğanın göz kamaştırıcı güzelliği ve sömürgecilik sonrası dünyada bağımsızlık arayışı gibi evrensel temaları işliyor. İlk kez *The New Yorker* ve *The Paris Review* dergilerinde yayımlanan bu şiirsel anlatılar, Kincaid'in kalemindeki özgün sesi ortaya koyuyor. Metinlerdeki güçlü imgeleri okuru Kincaid'in dünyasının büyüleyici manzaralarına ve seslerine götürerek adeta rüya gibi bir deneyim yaşatıyor.

"Bu kitap, rafınızda cayır cayır yanacak. Haset uyandırmayacak kadar sevgi dolu, hayranlık uyandırmayacak kadar alçakgönüllü, ama yine de, hayret uyandıracak kadar sarsıcı."

—Şair ve yazar **Derek Walcott**

THG
0192294
YEH

Axis Yayınları

ISBN 978-625-97870-2-2